ССР СОЮЗАЙ ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ V СЕССИ

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 295 (10662) | 1964 оной декабриин 13, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАИ СОЮЗАИ
Х У У Л И
1964 ОНДО СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

СТАТЬЯ 1. Союзна Республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй, Гүрэнэй комитедүүдтэй, СССР-эй министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй суг хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлдэhэн 1965 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссинуудай, Национальностьнуудай Соведэй экономическа комиссиин оруулhан хубилалтануудтайгаар hайшааха.

СТАТЬЯ 2. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1965 оной Гүрэнэй түсэбые нимэ хэмжээтэйгээр баталха:

	(1964 онойхитой сасуулагдамал ургалта процентээр).
Хэрэглэмжэдэ, нөөсэдэ ородог национальна доход	— 8,0
Промышленностиин валовой продукци	— 8,1
тэрэ тоодо:	
Үйлэдбэриин хэрэгсэл бүтээлгэ	— 8,2
Хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ	— 7,7
Гүрэнэй централизованно капитальна hомололго	—11,3
Гол фондуудые ашаглалга	—11,8
Бухы янзын транспортын ашаа зөөлгэ	— 7,1
Ажалай бүтээсэ:	
промышленностьда	— 5,7
барилгада	— 6,0
гүрэнэй, кооперативна розничнэ худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ	— 7,9

СТАТЬЯ 3. Совет арадай материальна байдал саашадань hайжаруулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоhон дурадхалнуудые hайшаажа, 1965 ондо нимэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ:

арадай ажахын бухы hалбаринуудай (үшөө бэелүүлэгдээгүй байhан газарта) хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай эгээл бага салингые (1965 оной хоёрдохи хахадhаа гэжэ урдань абтаhан шиидхэбэриин орондо) 1965 оной январиин 1-hээ hарадаа 40—45 түхэриг хүрэтэр дээшэлүүлхэ;

1965 оной майн 1-hээ (1965 оной хоёрдохи хахадhаа гэжэ урдань абтаhан шиидхэбэриин орондо) коммунально-ажаhуудалай ажахын, хүн зонине ажаhуудалай талаар хангадаг предприяти болон организацинуудай, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, искусствын, хэблэлэй, худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой эмхи зургаануудай, бэлэдхэлэй предприяти болон организацинуудай, материально-техническэ хангалгын, худалдалгын, харуул харадаг, гүрэнэй, ажахын захиргаанай республиканудай болон нютагай органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салингые урдань хараалагдаhанай ёhoop дээшэлүүлхэ;

Медикаментнүүдэй зарим зүйлнүүдэй розничнэ сэнгые доошолуулха, больницануудта, инвалидуудай ба үндэр наhатанай байшангуудта байhан үбшэлэгшэдые эмнэхын тула түлөөhэгүйгөөр табигдадаг медикаментнүүдэй гаргашын нормые ехэ болгохо, тэрэшэлэн зарим тухэлэй үбшэн хүнүүдтэ медикаментнүүдые түлөөhэгүйгөөр нэмэжэ үгэдэг болохо.

1964 онтой сасуулбал, ехэ болгохо гэбэл:

Гүрэнэй барилгын талаар гэр байрын нийтэ талмайе ашаглалга	—13,0 процентээр
Хүн зонине ажаhуудалай талаар хангаха хүдэлмэриин хэмжээе	—18,7 процентээр
Гүрэнэй бюджет дээрэ байhан hургуулида ябаагүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай hууриин тоое	— 14,1 процентээр
hургуулинуудай, hунаагдаhан үдэртэй группануудай hурагшадай тоое	— 27,5 процентээр

СТАТЬЯ 4. СССР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тушаа Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссинуудай, Национальностьнуудай Соведэй экономическа комиссиин, мүн СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинууд дээрэ депутадуудай оруулhан дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэри абахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1964 оной декабриин 11.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ
КОНСТИТУЦИОННО КОМИССИИН ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЫЕ hУНГАХА ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Конституционно комиссиин түрүүлэгшээр нүхэр **Л. И. Брежневые** hунгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 оной декабриин 11.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ
КОНСТИТУЦИОННО КОМИССИИН ТҮРҮҮЛЭГШЫН УЯЛГАhАА НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВЫЕ СҮЛӨӨЛХЭ ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Конституционно комиссиин түрүүлэгшын уялгаhаа нүхэр **Н. С. Хрущевые** сүлөөлхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной декабриин 11.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ
СССР-эй 1963 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУШАА ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

СССР-эй 1963 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тушаа тоосоое оршын талаар 89.538.037 мянган түхэригэй, гаршынгаа талаар 86.998.899 мянган түхэригэй, тиихэдэ оршонь гаршаhаа 2.539.138 мянган түхэригөөр ехэ байhан хэмжээгээр баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной декабриин 11.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАИ СОЮЗАИ 1964 ОНОЙ ГҮРЭНЭИ БЮДЖЕТ ТУХАИ
СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАИ СОЮЗАЙ
Х У У Л И

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет нигэжэ **ТОГТООНО:**

СТАТЬЯ 1. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгhөө үзэмжэдэ табигдаhан, Союзай Соведэй, Национальностнуудай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй экономическа комиссиин элидхэлнүүдээр баталан абтаhан ССР Союзай 1965 оной гүрэнэй бюджедые нимэ хубилалтатайгаар; тусхайлан хэлэбэл: олзо доходыень 99.700.218 мянган түхэригөөр, гаргашыень бүхы дээрэнь 99.535.600 мянган түхэригөөр, олзо доходыень гаргашаhаань 164.618 мянган түхэригөөр ехэ байхаар баталха.

СТАТЬЯ 2. Гүрэнэй, кооперативна предприятинууд болон организацинуудhаа — эрьесын налогhоо, ашаг олзын оршоhоо, олзын налогhоо, мүн социалис ажахынуудhаа ороhон бусадшье олзо доходые хамта дээрэнь 91.791.070 мянган түхэриг байхаар СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедээр тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 3. Арадай ажахые мүнгэ зөөреэр хангалгада—химиин, нефтяной, машина бүтээлгын, хүндэ промышленностиин бусадшье hалбаринуудые, хүндэ индустри, хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиие, хүдөө ажахы, транспорт, гэр байрын-коммунальна ажахы, мүн арадай ажахын бусадшье hалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ гаргашалагдахаар хараалагдаhан мүнгые хамта дээрэнь 42.362.416 түхэригөөр СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедээр тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 4. Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта — бүтэдэ нийтын hуралсалай hургуулинуудта, техникумүүд, дээдэ hургуулинуудта, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, профессионально-техническэ hургуулинууд, библиотекэнүүдтэ, клубууд, театрнуудта, хэблэл, радио-дамжуулгада, гэгээрэлэй, соёл культурын бусадшье хэмжээ ябуулгануудта; больницанууд, хүүгэдэй ясли, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын, физическэ культурын, бусадшье эмхи зургаануудта; пенси, тэдхэмжэдэ—бүхы дээрэнь 37.453.505 түхэриг, тэрэ тоодо гүрэнэй социальна страхованиин бюджедhээ 10.449.083 мянган түхэриг, hомолхоор СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедээр тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 5. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhэнэй доодо хэмжээе 1965 оной январиин 1-hээ хаа хаанагүй hара бүридэ 40—45 түхэриг хүрэтэр дээшэлүүлгэдэ, хүн зонине хангажа байдаг арадай ажахын hалбаринуудта хүдэлэгшэдэй салин хүлhэ дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые 1965 оной майн 1 хүрэтэр түгэсхэлгэдэ, больницануудта, инвалидуудай, үтэлэгшэдэй байшангуудта эмнүүлхэ хүнүүдтэ медикаментнүүдые абаха мүнгэ зөөри дээшэлүүлгэдэ, зарим үбшэнтэндэ медикаментнүүдые түлөөhэгүйгөөр нэмэжэ үгэлгэдэ, тэрэшэлэн медикаментнүүдэй розничнэ үнэ сэн доошолуулгада 988.000 мянган түхэриг мүнгэ гаргашалхаар СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедые баталха.

СТАТЬЯ 6. Ороноо хамгаалгада 12.789.000 мянган түхэриг гаргашалха гэжэ СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедээр тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 7. Гүрэнэй засагай органуудта, гүрэниие хүтэлхэ органуудта, сүүд, прокуратурада 1.152.265 мянган түхэриг гаргашалхаар СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедые тодорхойлхо.

СТАТЬЯ 8. 1965 оной союзна бюджедые олзо доходойнь талаар 46.398.287 мянган түхэригөөр, гаргашыень—46.233.669 мянган түхэригөөр, олзо доходыень гаргашадаа орходоо 164.618 мянган түхэригөөр ехэ байхаар баталха.

СТАТЬЯ 9. Союзна республиканудай 1965 оной гүрэнэй бюджедые олзо доходойнь, гаргашынь талаар 54.527.296 мянган түхэригөөр тодорхойлхо, тэрэ тоодо союзна республикануудта:

	(Мянган түхэригөөр)
Россин Совет Федеративна Социалис Республика	31.552.385
Украиныи Совет Социалис Республика	9.282.721
Белоруссиин Совет Социалис Республика	1.660.532
Үзбегэй Совет Социалис Республика	1.840.797
Казахай Совет Социалис Республика	3.981.224
Грузиин Совет Социалис Республика	945.028
Азербайджанай Совет Социалис Республика	930.849
Литвагай Совет Социалис Республика	765.495
Молдавиин Совет Социалис Республика	512.946
Латвиин Совет Социалис Республика	562.794
Киргизэй Совет Социалис Республика	530.672
Таджигай Совет Социалис Республика	491.414
Армениин Совет Социалис Республика	603.618
Туркмениин Совет Социалис Республика	461.526
Эстониин Совет Социалис Республика	405.295

СТАТЬЯ 10. Гүрэнэй бүхэсоюзна налогууд болон олзо доходhоо Союзна республиканудай гүрэнэй бюджедүүдтэ 1965 ондо оруулагдаха мүнгэ зөөриие нимэ хэмжээтэйгээр баталха гэбэл:

а) эрьесын налогhоо орохо мүнгэн: РСФСР-тэ — 29,2 процент, Украиныи ССР-тэ — 33,5 процент, Белоруссиин ССР-тэ — 52,7 процент, Үзбегэй ССР-тэ — 89,9 процент, Казахай ССР-тэ — 100 процент, Грузиин ССР-тэ — 89,3 процент, Азербайджанай ССР-тэ — 93,8 процент, Литвагай ССР-тэ — 79,9 процент, Молдавиин ССР-тэ — 33,7 процент, Латвиин ССР-тэ — 18,2 процент, Киргизэй ССР-тэ — 89,7 процент, Таджигай ССР-тэ — 99,3 процент, Армениин ССР-тэ — 100 процент, Туркмениин ССР-тэ— 100 процент, Эстониин ССР-тэ — 55,1 процент байхар тодорхойлхо;

б) 1965 ондо тараагдаха гүрэнэй 3 процентнэ шүүбэритэ урьhаламжаhаа — 50 процентыень;

в) хүн зонhоо ородог олзын налогhоо Таджигай ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ — 100 процентыень оруулха.

1965 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые мүнгөөр хангахын тула 1965 ондо союзна бюджедэй мүнгэнhөө Казахай ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ 1.086.063 мянган түхэриг, Армениин ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ 57.014 мянган түхэриг, Туркмениин ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ 82.288 түхэриг гаргашалха.

СТАТЬЯ 11. СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджет тушаа асуудалаар Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссинуудта, Национальностьнуудай Соведэй экономическа комиссинуудта оруулагдаhан дурадхалнууд болон hанамжануудые, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинуудта депутадуудай хэлэhэн үгые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. МИКОЯН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной декабриин 11.

ДЕКАБРИИН 10-най УДЭШЫН ЗАСЕДАНИ
С О Ю З А Й С О В Е Д Т Э

Союзай Соведэй удэшын заседаниин нээгдэхэдэ, Армениин ССР-эй наукануудай академиин президент депутат **В. А. Амбарцумян** үгэ хэлээ. Арадай ажахын хүгжэлтын хэдэ хэдэн асуудалнуудта тогтоходоо, промышленна продукциин, тэрэ тоодо арадай хэрэглэлэй эд бараанай, шанарые hайжаруулха шухала гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Мүнөө үеын ажалай хүбаарилгын эрхэ байдалда продукциин шанарай муу байлга техническэ дэбжэлтэдэ горитой hаад шаруулха байна. Продукциингаа шанарай эрхим hайн байхын түлөө предприятинуудай материальна урмашал дээшэлүүлхэ эрхэ байдал бии болгохо тухай бодожо үзэхэ шухала. Эрдэм научна литература хэблэн гаргаха асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ мүн лэ онтоhон байха юм.

Заседани дээрэ үгэ хэлэhэн депутат **И. Т. Старкин** 40 жэлэйнгээ ойе угтажа байhан hайндэрлэhэн Туркмениин республикын амжалтанууд тухай хөөрэдэhэн байна. Тепловозой машинистаар өөрынгөө хүдэлжэ байдаг тэрэ станциин коллективэй үйлэдбэрингөө даалгабарие hайнаар дүүргэдэг тухай тэрэ хэлээ.

Белгородско областиин «Верный путь» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ депутат **М. А. Деркач** областиингоо тарьяашадай амжалтанууд тухай хөөрөө. Хэрбээ хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ горитой алдуу эндүүнүүдэй гаргагдаагүй hаа, ажал хэрэгтэ бага шэнэ түбэг татаhан олон тоото шэлжэлгэнүүдэй хэгдээгүй hаа, манай амжалтанууд бүри ехэ байха hэн гээд энэ ахэнэр мэдүүлээ. Гарагшан алдуу эндүүнүүдые заhаха эрид хэмжээнүүдые абаhанайнь түлөө КПСС-эй ЦК-да бидэнэр халуун баясхалан хүргэнэбди гэжэ нүхэр Деркач хэлээ.

Түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо манай республикын промышленность бүри хурдан түргэнөөр хүгжэнэ гээд Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **А. Я. Пельше** мэдүүлээ. Загаhа бариха, загаhанай продукци бүйлүүлан гаргаха жэлэйнгээ түсэбые Латвиин республикын загаhашад болзорhоонь урид, ноябриин 22-то дүүргээ.

Республикын хүдөө ажахыда мүнөө жэлдэ түйлагдаhан зарим hайн дүнгүүд манай үмэнэ табигдажа байhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ имагтал түрүүшын алхамууд болоно гэжэ бидэнэр hайнаар ойлгонобди. Бии байhан арга боломжонуудаа бүри хүсэдөөр ашаглалга 1965 ондо орондоо бүри ехэ hү, мяха, үндэгэ болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үгэхэ арга олгохо гээд А. Я. Пельше үргэлжэлүүлбэ.

Республикын промышленностиин гаргаhан олонхи продукци хүн зоной дунда ехэ гүйсэтэй. Гэбэшье хэдэ хэдэн зүйлнүүд улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые үшөөл хангажа шаданагүй. Латвиин гол предприятинуудай гаргадаг продукциин шанараараа, газаа талын түхэл маягаараа дэлхэйн техническэ хэмжээндэ ойрын хоёр-гурбан жэлэй туршада хүргэхын тулада мүнөө үедэ хэмжээнүүд абтажа байнхай.

Депутат А. Я. Пельше СССР-эй Госпланда хэдэ хэдэн эрилтэнүүдые табихадаа, түсэблэлгын дутуу дунданууды заагаа. Республикын зарим предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэн дутамагаар ашаглагдана.

Тэрэшэлэн депутадууд **Л. И. Лубенников** (Кемеровскэ область), **И. И. Бодюл** (Молдавиин ССР), **И. Г. Коваль** (Таджигай ССР) Союзай Соведэй удэшын заседани дээрэ үгэ хэлээ.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Национальностьнуудай Соведэй декабриин 10-най удэшын заседани дээрэ үгэ хэлэhэн Зам харилсаанай министр депутат **Б. П. Бещев** нигэжэ мэдээсээ. Гол шухала үрэ дүнгүүдээр түмэр замай транспорт долоон жэлэй даабарита тоонуудаар хараалагдаhан даалгабаринуудые болзорhоонь урид дүүргээ. Түмэр замаар зөөгдэдэг бүхы ашаанай 80 шахуу процентынь мүнөө электровозууд болон тепловозуудаар шэрэгдэнэ. Иимэ эрхим hайн зүдхэхэ хүсэ хэрэглэлгэ паровозуудые хэрэглэhэнтэй жэшээлхэ болоо hаа, зургаан жэлэй турша соо 400 миллион үлүүтэй нүүрhэ, ашаглалгын гаргашануудай талаар 7,5 миллиард түхэриг алмаха арга олгоо.

—Манай холын хизаар хадаа ороной хүгжэнги экономическа районуудай нэгэн болоо,—гээд Хабаровска хизаарай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **А. К. Черный** хэлээ. Хабаровска хизаарай арадай ажахын гол hалбаринууд саашадаа хүгжөөгдэхэ гэжэ 1965 оной арадай ажахын түсэбөөр хараалагдана. Тусхайлбал, сагаан туулганай руда шанаржуулха комбинадай барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ. Үгэ хэлэгшын hанамжын ёhoop, ороной зүүн талын хубида хара металлургиин бүри томо бааза байгуулха тухай асуудал удааруулангүй хаража үзэхөөр болоо.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ Ненецкэ округой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **Н. Е. Ледков,** депутадууд **Б. А. Мурадян** (Армениин ССР), **Б. Е. Кабалоев** (Хойто-Осетиин АССР), Удмуртын АССР-эй Ижевскэ механическа заводой термическэ цехэй электрикналадчик депутат **В. И. Поздеев** мүн лэ үгэ хэлээ.

мүн СССР-эй загаhанай ажахын Гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй түрүүлэгшэ **А. А. Ишков,** депутадууд **Е. Ф. Шмадченко** (Тамбовско область), **А. В. Кардапольцев** (Челябинска область), **С. К. Тока** (Тувын АССР), **Н. М. Худосовцев** (Украиныи ССР) гэгшэд үгэ хэлээ.

Энээгээр арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй, ороной 1965 оной Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ. Үгэ хэлэhэн депутадууд дурадхалнуудые оруулха, ажалайнгаа дутуу дутуу дунданууды элирүүлхэ зуураа, ерэхэ жэлэй түсэб, бюджет болбол социалис үйлэдбэриие саашадань хүгжөөлгэдэ, ороной экономическа, бэеэ хамгаалха хүсыень бэхижүүлгэдэ, совет арадай байдалые hайжаруулгада зорюулагданхай гэжэ нэгэн дуугаар онсолон тэмдэглээ.

ДЕКАБРИИН 11-нэй ҮГЛӨӨНЭЙ ЗАСЕДАНИ

Декабриин 11-дэ Кремльдэ СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Үглөөнэй 10 сагта палатануудай амяарлагдаhан заседанинууд дээрэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1965 оной Гүрэнэй түсэб тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат А. Н. Косыгинай, СССР-эй 1965 оной Гүрэнэй бюджет ба 1963 ондо Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. Гарбузовай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдэбэ.

С О Ю З А Й С О В Е Д Т Э

Союзай Соведэй заседани дээрэ түрүүшээр Эстониин ССР-эй арадай ажахын Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. Г. Веймер** үгэ хэлэбэ. Тэрэ республикын промышленностиин хүгжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Удаань үйлэдбэриие оньhожоруулха, автоматизацилха хэрэгтэ дутуу дунданууд ехэ, энээниие усадхалгада hалбаринуудай комитедүүд, Союзна совнархоз ёhото туhаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Профсоюзуудай Белоруссиин республикын Соведэй түрүүлэгшэ, Союзай Соведэй бюджетнэ комиссиин гэшүүн депутат **И. Н. Макаров** үгэ хэлэжэ, 1965 оной түсэб, бюджет зохёолгодо профсоюзуудай эдэбхитэйгээр хабаадаhан тухай тэмдэглэнэ.

Ажахын хүтэлбэри болон түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулгада депутат **К. Н. Беляк** (Воронежско область) үгэеэ зорюулна.

Депутат **М. А. Ферин** Башкирай байгаалиин баялигые ашагтайгаар хэрэглэхэ асуудалнуудые табина. Эндэ нефтиин промышленностиие бүри ехээр хүгжөөхэ арга бии. Тэдэ капитальна hомололгын бага үгтэдэг дээрэhээ энэ хэрэг урагшаа дабшанагүй. Тиимэhээ республикын нефть абадаг промышленностиие бариха түсэбые дахин хаража үзэхэ тухай дурадхал депутат оруулна.

СССР-эй Госстройн түрүүлэгшын орлогшо депутат **М. В. Посохин** манай орондо гэр байрын түргэнөөр баригдажа байhан тухай хөөрэбэ. hүүлэй жэлнүүдэй туршада орон доторнай 460-hаа олон шэнэ городууд бии болоо. Гэбэшье гэр байра дуталдаhаар. Тиимэhээ гэр байрын барилгын хэмжээе ехэ болгохо гэhэн дурадхалые манай арад ехэтэ hайшаана.

Алтайн хизаар гүрэнэйнгөө үмэнэ үшөөл үритэй юм гэжэ депутат **А. В. Георгиев** мэдүүлбэ. Хизаарай колхоз, совхозууд ороhото ургамалнуудай, плангаа хабарай шэниисын, тогтууритай баян ургаса абажа, мүн мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ шадаха арга боломжотой. Саашань депутат механизаторнуудай болон колхозниигуудай ажалай түлөөhые гуримшуулха дурадхал оруулна.

Союзай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй Гүрэнэй геологическа комитедэй түрүүлэгшэ **А. В. Сидоренко** үгэ хэлэжэ, промышленностиие саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ удха шанартай шэнэ баялигуудые олоhон тухайгаа мэдээсэбэ.

Орон дотор холхоо холбооной хүгжэлтэ тухай hонирхолтой мэдээсэлнүүдые СССР-эй Холхоо холбооной министр депутат **Н. Д. Псурцев** хэлээ.

Үглөөнэй заседани дээрэ **Е. Г. Саввинов** (Якадай АССР), **Б. Б. Городовиков** (Хальмагай АССР), **М. Г. Чиковани** (Абхазай АССР), **Н. К. Кириллов** (Чувашай АССР), **К. К. Тургумбаев** (Казахай ССР) үгэ хэлээ.

Ерэхэ жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб дотор хараалагдаhан ехэ зорилгонуудые хайшан гээд hайнаар дүүргэхэ тухай депутадууд хэлээ. Тэдэнэр арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй, Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые нэгэн дуугаар hайшааха зуураа, бухы союзна республикануудай экономико болон соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, бухы совет арадай ажаhуудалые hайжаруулха зорилгые хангана гэжэ тэмдэглээ.

Энээгээр 1965 оной түсэбэй, бюджедэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Национальностьнуудай Соведэй заседани **А. У. Модогоевой** (Буряадай АССР) үгэ хэлэлгээр эхилээ. (А. У. Модогоевой үгые 2-дохи хуудаhанда уншагты. **Ред.**).

Дагестанай байгаалиин баялигые оронойнгоо аша туhада хэрэглэхэ тухай депутат **М. С. И. Умаханов** үгэ соогоо онсолон тэмдэглээ. Эндэ нефтиин ба газай ехэ нөөсэ олдоо. Энээниие ашаглахын тула СССР-эй арадай ажахын Совет зохихо туhаламжа хүргэхэ бэзэ гэhэн гүйлтэ тэрэ табина.

КПСС-эй Татарай обкомой секретарь депутат **В. П. Никонов** республикын промышленностиие хүгжөөлгэтэй холбоотой хэдэ хэдэн асуудалнуудые табина.

Татар орондо үйлэдбэриие хүгжөөхэ үшөөл ехэ арга боломжонууд ашаглагдангүй байна. Нефтиин промышленность түргэноор хүгжэнэ. Энэ жэл 70 миллион тонно «хара алтан» абтаха. Тиибэшье нефть абалга бусад баялигуудые ашаглаха хэрэгтэй холбоогүй байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ. Мүнөө энэ дутагдалые усадхаха талаар хэмжээнүүд абтажа байна.

Совет ороной шахтёрнуудай ажал хэрэг, амжалта тухай СССР-эй Госпланай дэргэдэхи түлишын промышленностиин Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ депутат **Н. В. Мельников** хэлэбэ.

Депутат **В. В. Егоров** Кондопожско целлюлозно-саарhанай комбинадай коллективэй долоон жэлэйнгээ түсэбые ямараар дүүргэжэ байhан тухай хөөрэжэ үгэбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ ХЭЛЭhЭН ТҮГЭСХЭЛЭЙ ҮГЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани Кремлиин Ехэ ордон соо декабриин 11-нэй 16 часта нээгдээ.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Ю. В. Андропов, Л. Ф. Ильичев, А. П. Рудаков** болон **В. Н. Титовые** депутадууд, айлшад хани халуунаар угтаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **А. Н. Косыгин** түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Депутадууд үгэ хэлэхэдээ, 1965 оной арадай ажахын түсэбэй, бюджедэй проектнүүдые нэгэн hаналтайгаар hайшаагаа гээд нүхэр А. Н. Косыгин тэмдэглээ. Парти, правительствын хараалhан, СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай үгэ хэлэхэдээ, дэмжэhэн хэмжээ ябуулганууды манай агууехэ Эхэ ороной хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциин үргэнөөр дэмжэжэ байhан тухай ороной бухы районуудhаа абтаhан бэшэгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Социалис үйлэдбэриин ургалтые бүри түргэдхэхэ, арадай ажахын техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, продукциин шанар таhалгарягүй hайжаруулха зорилготой шухала дурадхалнуудые депутадууд зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулhан байна.

Эдеэ хоолой продуктнуудые абаха, худалдаха талаар 1965 оной түсэбые дээшэлүүлхэ гэhэн дурадхалнуудые бюджетнэ комиссинууд оруулаа. Хүнгэн промышленностиин предприятинуудые хүгжөөлгэдэ мүнгэ нэмэжэ hомолхо дурадхал Национальностьнуудай Соведэй экономическа комисси оруулhан байна. Эдэ дурадхалнуудые Министрнүүдэй Совет хаража үзөө, ССР Союзай Верховно Соведээр hайшаагдаа hаань, тэрэниие зүбшөөн абаха аргатай гэжэ тоолоно. Арадай ажахын түсэбтэ шухала хубилалтанууд оруулагдаха.

Байрын барилга саашадань ургэдхэхэ нэмэлтэ мүнгэ зөөри элирүүлхэ талаар депутадуудай дурадхалнуудта, мүнгэ зөөри бүри гамтайгаар гаргашалха тухай, материально-техническэ хангалга тухай үгэ хэлэгшэ саашадаа тогтоhон байна. Үгэнүүд соо дурдагдаhан тодорхой асуудалнуудаар зохихо шиидхэбэринүүд абтаха гээд тэрэ заагаа.

(Түгэсхэлынь 2 дохи нюуурта)

ССР СОЮЗАЙ ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ V СЕССИ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Национальна доход, промышленностиин продукци бүри түргэнөөр ургаха гэжэ 1965 оной түсэбөөр хараалагданхай. Иимэ эрхэ байдалда бүхы предприятинуудай жэлэй эхинһээ захалан үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхэнь, арадай ажахын түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэхэнь илангаяа шухала болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ арадай ажахын түсэбүүдые баталалга унжагайруулагдажа, арадай ажахыда зарим хохидол ушаруулдаг байгаа. Түсэбүүдэй декабрьда баталагдадаг ябадалые таарамжатай гэжэ тоолохын аргагүй. Арадай ажахын түсэбүүд жэлэй эхилхэһээ квартал урид заатагүй баталагдадаг байха ёһотой.

Манай промышленность урда жэлнүүдэйхидэ орходоо түүхэй эдээр, материалнуудаар бүри һайнаар хангагданхай 1965 оной шэнэ жэлые угтахань. Продукциин шанар, түхэл янзыень шэнэдхэлгэ, шэнэ техникые хэрэглэлгэ, өөрын үнэ болон үйлэдбэриин ашаг олзые дээшэлүүлгэ тушаа парти, правительствын мүнөө табидаг шэнэ эрилтэнүүдэй бүри жэлэй эхинһээ бэелүүлэгдэжэ орохонь тон шухала болоно.

Материалнуудые, мүнгэ зөөриие бодолтойгоор, гамтайгаар хэрэглэхэ гээшэ 1965 оной түсэбые дүүргэхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда арадай ажахын бүхы һалбаринуудые бидэнэр бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэхэ ёһотойбди.

Һүүлэй үедэ правительство хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые абажа, хүдэлмэрилэгшэдые материальнаар урмашуулха талаар совнархозуудай, министерствэнүүдэй, зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эрхэ болон арга боломжые үргэдхэһэн байна. Зүгөөр олон ушарта эдэ эрхэ, арга боломжонууд үшөөл дутамагаар хэрэглэгдэнэ.

Хүдөө ажахын амжалтатайгаар хүгжэлгэһөө 1965 оной арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ нилээд дулдыдаха. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, механизаторнууд, агрономууд болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хүдөө ажахын хүдэлмэридэ һайнаар бэлэдхэхэнь, шэнэ жэлдэ үндэр ургаса абаха бата бэхи үндэһэ һуури байгуулхань шухала. 1965 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбые бэелүүлхэ гээшэ гол асуудал, эгээн лэ хүндэтэй зорилгонуудай нэгэн болоно.

1965 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхын тулада ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд олон юумэ хэхэ ёһотой. Ажахын зорилгонуудые шиидхэлгээр тэдэнэр ехэ үүсхэл гаргадаг байха ушартай.

Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэри тухай хариин оронуудта һамжанууд олоор хэлэгдэдэг, тайлбаринууд үгтэдэг байна гээд үгэ хэлэгшэ дурдаа. Хариин хэблэл, тэрэ тоодо буржуазна олон газетэнүүд манай түсэбүүдэй амгалан ёһоной зорилготой байһые тэмдэглэнэ, арадай байдал һайжаруулха тухай Коммунис парти, Советскэ правительство гол анхарал хандуулна гэжэ бэшэнэ, Советскэ Союзай сэрэгэй гаргашые саашадань хороохо тухай шиидхэбэриие онсолон тэмдэглэнэ. Эб найрамдал болон уласхоорондын шахардуу, шанга байдал һулааруулха эрмэлзэлгэ тухай Советскэ правительствын мэдүүлгэ—хооһон үгэнүүд бэшэ, харин тэрэнь бодото хэрэгүүд дээрэ бэелүүлэгдэнэ гэжэ энэ шиидхэбэри гэршэлжэ үгэнэ.

Буржуазна хэблэлдэ мүн ондоо янзын тайлбаринууд дайралдана. Советскэ правительствын энэ шухала алхамые ямаршьеб экономическа түсгаар шалтагаанаар тайлбарилха һэдэлгэнүүд эдээн соонь хэгдэдэг байха юм. Энэ хадаа буруу ойлгоһон ушар бэшэл һаа, хамагай түрүүндэ, бодото баримтануудые зориуута хазагайруулһан ябадал байһаниинь мэдээжэ. Манай экономико һайн, бата бэхи үндэһэ һууритай юм. Мүнөөнэй эрхэ байдалда уласхоорондын аюулгүй байдалые найдамтайгаар хангаха арга үшөө олдоогүй, буу зэбсэг хуряаха асуудалай шиидхэгдээгүй байхада манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргаха шухала гэжэ совет арад ойлгодог. Советскэ промышленность, манай түрүү наука Эхэ ороноо хамгаалхын тулада шухала болохо бүхы юумэнүүдые алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтээ үгэжэ шадаха байна бшуу.

Ленинскэ гадаадын политическа хараа шэглэлые манай партиин болон правительствын эрид шууд бэелүүлдэг байһые аха дүү социалис оронуудта тон ехээр һайшаадаг байха юм. Манай гүрэнэй гадаадын политикые совет арад нэгэн һаналтайгаар дэмжэдэг. Энээниие мүнөөнэй сессиин хүдэлмэри, СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай хэлэһэн үгэнүүд дахяад гэршэлжэ үгэнэ.

Арадай ажахын түсэбые болон бюджедые сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ таарамжатай һайн оршон байдалда, манай ороной экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ шухалын шухала асуудалнуудые анхаралтайгаар, шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ оршон байдалда үнгэрөө. Коммунизм байгуулха талаар КПСС-эй Программаар хараалагдаһан асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ эгээн лэ эрхим һайн зам шэлэн олохые депутадуудай гүнзэгы ехээр хүсэдэг байһаниинь тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүдһээ харагдаа гээд А. Н. Косыгин түгэсхэлдөө хэлээ.

Сессиин хүдэлмэриин хойноһоо бүхы совет хүнүүдэй угаа ехэ анхаралтайгаар ажаглан хаража байһан ушар, түсэб болон бюджедые бүхыдэнь зүбшэн хэлсэлгэ хадаа эдэ проектнүүдээр хараалагдаһан даалгабаринууд совет арадай хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ тааралдана гэжэ үнэмшэсэтэйгөөр харуулжа үгөө.

Хоёр палатын депутадууд ами амяараа дуугаа үгэжэ, СССР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие бюджетнэ болон экономическа комиссинуудай заһабаринуудые хараада нэгэн һаналтайгаар батлан абаа.

СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедэй проект тушаа СССР-эй Финансын министр депутат **В. Ф. Гарбузов** түгэсхэлэй үгэ хэлэһэн байна.

Депутадууд палата палатаараа хубаараад дуугаа үгэжэ ороо. СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджет тухай хуули нэгэн дуугаар батлан абтаа. Тэрэшэлэн СССР-эй 1963 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое батлаха гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар батлан абтаба.

Конституционно комиссиин түрүүлэгшэ тухай—сессиин зүбшэхэ зүйлэй гурбадахи асуудалаар—КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь депутат **Н. В. Подгорныдо** үгэ үгтөө. СССР-эй Конституциин проект зохёохо комисси СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ байгуулагдажа, тэрэнэй түрүүлэгшээр нүхэр Н. С. Хрущев һунгагдаһан юм. Үндэр наһатай болоһон, бэеынь элүүрэй муудаһан дээрэһээ нүхэр Н. С. Хрущевые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ тухай тогтоол энэ сесси батлан абаба. Конституционно комиссиин түрүүлэгшын уялгаһаа тэрэниие сүлөөлхэ дурадхал оруулагдана гэжэ тэрэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Президиумэй гэшүүн нүхэр Л. И. Брежневые конституционно комиссиин түрүүлэгшээр һунгаха гэһэн дурадхал депутат Н. В. Подгорный КПСС-эй Центральна Комитедэй зүгһөө оруулаа.

Конституционно комиссиин түрүүлэгшээр нүхэр **Л. И. Брежневые** һунгаха тухай тогтоол депутадууд нэгэн дуугаар батлан абаа.

Конституционно комиссиин түрүүлэгшын уялгаһаа нүхэр Н. С. Хрущевые сүлөөлхэ тухай тогтоол мүн лэ батлан абтаһан байна.

Зүбшэхэ зүйлэй дүрбэдэхи пунктаар депутат **Н. Зариповада** үгэ үгтөө. Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй һүүлшын сессиин болоходо, республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр М. Холов һунгагдаа гэжэ тэрэ депутадуудта мэдээсээ. Тогтоһон заншалай ёһоор, тэрэнэй кандидатура СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдахын тулада дурадхагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор депутат М. Холовые һунгаха тухай тогтоолые депутадууд нэгэн һаналтайгаар батлан абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшын уялгаһаа депутат М. Рахматовые сүлөөлхэ тухай тогтоол мүн лэ батлан абтаба.

Удаань сессинүүдэй хоорондо гаргагдаһан указуудые батлаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **М. П. Георгадзе** элидхэл хээ.

Сессинүүдэй хоорондо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаһан указуудые депутадууд нэгэн дуугаар баталһан байна.

Тиигээд СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

Депутат А. У. МОДОГОЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Түнхэнэй һунгуулиин округ, Буряадай АССР)

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ табигдаһан СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1965 оной гүрэнэй түсэб тухай нүхэр А. Н. Косыгинай элидхэл, СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1963 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэгдэһэн тухай нүхэр В. Ф. Гарбузовай элидхэл коммунизм тээшэ урагшаа, найдамтайгаар дабшажа ябаа манай агууехэ социалис ороной хүсэн түгэс алхамые эли тодоор гэршэлэн харуулна. Манай байгуулалтын дэлисэ, совет арадай урда табигдаһан зорилгонууд жэлһээ жэлдэ улам үргэн ехэ болоно. Верховно Соведэй энэ сесси дээрэ харагдажа байгаа долоон жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэб амжалтатай бэелүүлэгдэхэ гэжэ хүсэд этигэлтэйгээр хэлэжэ болохо байна. Өөрынгөө түрүү манлайе—Коммунис партиие, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон жагсаһан совет арадай зохёон байгуулхы барагдашагүй эршэ хүсэн энэ найдабариин гэршэ мүн.

Нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай арадуудай хоорондо улам баталжажа байгаа хани барисаан манай ороной хүсэ шадалай түгэлдэр эшэ нүхэсэл болоно. Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй бүлэ дотор нэгэдэһэн бүхы нацинуудай, арад үндэһэтэнэй экономико ба соёл культура бүхы талаараа хүгжэн, бодото бэдэрэлтэ түйлажа байна. Буряадай Автономито Совет Социалис Республика энэнэй гэршэ жэшээ болоно. Байгаалиин барагдашагүй баялигтай манай хизаар һаяшаг лэ эгээн дулии балай, гээгдэнги нютагуудай нэгэн байһан, промышленность үгы шахуу, барга бүдүүлиг, балар харанхы байдалтай байһан юм.

Партиин, Совет гүрэнэй анхарал оролдолгын ашаар буряад арад энэ гээгдэлээ үни усадхаа. Дүшөөд жэлэй турша соо Буряад орон хүгжэлтэ түгэс экономико ба соёл гэгээрэлтэй түрүү социалис республика болоо. Республикамнай олон һалбарита хүгжэнги промышленностьтай, түрүү социалис хүдөө ажахытай. Мүнөө үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин гурбанай хоёр хубиие промышленна продукци эзэлнэ. Буряад орон дотор элбэг ашагта малтамалнуудһаа гадна, мүн машина бүтээдэг, электротехническэ, прибор бүтээдэг промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргаһан зүйлнүүдые, электродвигательнүүд, моторнууд, вагонууд, электровозууд оньһон приборнууд, автокранууд, сонхын шэл, цемент ба шифер Эхэ орондоо үгэнэбди. Республикын предприятинуудай продукци манай ороной бүхы экономическа районуудһаа гадна, мүн социалис оронуудта, Индии, Индонези болон бусад гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг.

Буряад орондо ой модоной, модо болбосоруулдаг промышленность хүгжэнги юм. Жэл бүри 5 миллион хүрэтэр кубометр модо, хюрөөдэмэл материалнуудые орондоо үгэдэг. Орон доторхи эгээн томо комбинадуудай нэгэн болохо Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат жэл бүри 80 мянга үлүүтэй тонно мал, 30 миллион үлүүтэй условно баанха консервэ бүйлүүлан үйлэдбэрилдэг. Оньһожоруулагдамал шэлэй завод 1965 онһоо 15 миллион дүрбэлжэн метр хүрэтэр сонхын шэл үгэдэг болохо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Буряад орондо промышленностиин шэнэ һалбаринууд бии болоод, хүгжөөгдэжэ байна. Лесохимиин эгээн томо предприятинуудай нэгэн—63 миллион түхэриг сметнэ сэнтэй, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинат республика дотор баригдажа байнхай. Энэмнай жэл бүри 280 мянган тонно зузаан картон ба бусад зүйлэй продукци бүтээн гаргадаг болохо.

Промышленностиин хүгжэхэтэй хамта, национальна хүдэлмэришэн ангиин кадрнууд ургалсана. Эдэнэр Буряад орондо урдань байгаагүй юм. Мүнөө республикын олон һалбарита промышленность хэдэ мянган шадамар бэрхэ буряад инженернүүд, хүдэлмэришэдтэй болонхой. Профессионально-техническэ һургуулинуудта, Москвагай, Горькиин, Ленинградай, Эрхүүгэй, Улаан-Үдын ба бусад городуудай дээдэ, дунда һургуулинуудта хүдэлмэришэн ангиин, мэргэжэлтэдэй шэнэ кадрнууд бэлдэгдэнэ.

Республикын хүдөө ажахы социалис үндэһэ һуури дээрэ хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөгдөө. Буряад орон бүри һаяшаг лэ ороохо таряагаар, ургуулагдадаг бусад продуктнуудаар өөһэдыгөө хангадаггүй байһан.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин заабаринуудые үндэһэ болгон, ороохо таряанай ажахые хүгжөөхын тула һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ юумэ хээ. Һүүлэй гурбан жэлэй хугасаа соо шэниисын таригдадаг талмай 130 мянган гектараар нэмэһэн байна. Гэхэтэй хамта уһалагдадаг газар таряалан хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Юундэб гэхэдэ, уһа шиигэй дуталдаһанһаа Буряад ороной газар таряалан ехэ хохидолдо ородог байна. Гансахан энэ жэлдэ республика доторнай газар уһалха 200 шахуу шэнэ түхеэрэлгэ баригдаһан, 400 гаран хуушан барилганууд һэльбэгдэһэн байха. Тиигэһэнэй ашаар 30 гара мянган гектар таряанай газар, 100 мянга гаран гектар сабшалан уһалха аргатай болгогдоо. Уһалагдадаг газар дээрэ хүдэлхэ 400 гаран тусхай звенонууд байгуулагдаад, хүдөө ажахыда хабаатай олон янзын хүдэлмэри бүтээгээ. Тэрэшэлэн газар таряалангаа бүри һайнаар элдүүрилэн ашагладаг болохын тула шухала ондоошье хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Энэнэй үндэһөөр ороохо таряа ургуулан абалга республика доторнай 1958 онһоо хойшо 2 дахинһаа ехээр нэмээ. Эдэ жэлнүүдтэ совхозууд, колхозууднай тэл ургамалнуудые, мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилэн абадаг болоһоной үндэһөөр экономическа талаараа бэхижээд, хүдөө ажахын үйлэдбэри интенсификацилгын замаар найдамтай дабшана. Мүнөө ороохо таряанай талаар өөһэдынгөө хэрэглэмжые бүрин хангахаһаа гадна, тэрэниие республикаһаа ондоо тээшэнь гаргадаг болонхойбди. Энэ жэлдэ таряа бэлэдхэлэй түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэгдээд, түсэбһөө гадуур 2,8 миллион пууд таряан гүрэндэ худалдагдаа. Республикын колхозууд, совхозууд ерэхэ жэлдэ гарилга хэхэ үрэһөөр өөһэдыгөө бүрин хангаад, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ фондынуудые байгуулнхай.

Мал ажалай ашаг шэмэ абалга жэлһээ жэлдэ дээшэлэн нэмэжэ байна. Энэ жэл республикын колхозууд, совхозууд 1958 онойхиһоо 1,4 дахин ехэ һү, 1,5 дахин шахуугаар ехэ мяха, 2 дахинһаа үлүү ехэ үндэгэ гүрэндэ худалдаа.

Буряад арадай соёл гэгээрэлэй урдань үзэгдөөгүй ехэ бадаралта—Коммунис партиин ленинскэ национальна политикын гайхамшаг аша үрэ мүн. Совет засагай жэлнүүдтэ өөрын интеллигенциин ехэ отряд манайда урган гараа. Тэдэнэй дунда эрдэмтэд, уран зохёолшод, уран зурааша, артистнууд, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай мэргэжэлтэд бии. Республика доторнай мүнөө юрэнхы эрдэмэй 600 гаран һургуули, 4 дээдэ, 22 тусхай дунда һургуули, Наукануудай академиин Зүүн-Сибирьтэхи отделениин эрдэм-шэнжэлгын нэгэдхэмэл институт бии байна. Эдэ эмхи зургаануудта 800 гаран научна хүдэлмэрилэгшэд ба багшанар, тэрэ тоодо эрдэмүүдэй 200 доктор ба кандидадууд ажаллана. 150 мянга шахуу хэһэг тиражтай 14 республиканска ба районно газетэ, 0,5 миллион хэһэг ном хэблэгдэнэ.

Улаан-Үдэ хотодо Ленинэй орденто гүрэнэй оперо ба балетэй театр, драмын 2 театр, гүрэнэй филармони, арадай дуу болон хатарай ансамбль бии юм. Эдэ театрнуудай коллективүүдтэ гайхамшаг бэрхээр наададаг хүнүүд урган гаранхай. Тэдэнэй тоодо Советскэ Союзай арадай 3 артист, России Федерациин арадай 4 артист, РСФСР-эй болон Буряадай республикын 40 гаран габьята артистнууд бии. Манай артистнуудай мэргэжэл шадабаринь өөрынгөө орон доторһоо гадна, Монголдо, Вьетнамай Демократическа Республикада, Хитадта, Африкын ба Дутын Зүүн зүгэй хэдэ хэдэн оронуудта гастролёор ябаха үедөө магтуулһан байгаа. Уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай творческо холбоонууд бии болонхой.

Буряад арад Агуу Октябриин социалис революциин, Коммунис партиин, Советскэ правительствын ашаар, агуу ород арадай аха дүүгэй туһаламжын ашаар соёл болбосоролоо, искусство болон литератураа хүгжөөхэ хэрэгтэ иимэ амжалтануудые түйлаа.

Экономикын хурдан түргэн хүгжэһэнэй үндэһөөр ажалшадай байдал улам улам һайжарна. Республика доторнай мүнөө электричестватэй болоодүй нэгэшье томо һуурин тосхон байхагүй. Эгээн холын фермэнүүд ба байрануудта һаруул гэрэл яларжа байдаг болонхой. Электрын элшэ хүсэн хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулгада туһа хүргэнэ, хүнүүдэй ажалые хүнгэдхэнэ, тиихэтэеэ хамта улад зоной ажаһуудал шэмэглэнэ. Радиоприёмнигууд, телевизорнууд, угаалгын машинанууд гансашье хото городуудай хүн зоной бэшэ, мүн хүдөө тосхоной ажалшадай хэрэглэдэг шухала зүйлнүүд болоо. Городууд, хүдөө тосхонуудта гэр байрын барилга үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Республикын ниислэл хото Улаан-Үдэдэ түсэбтэ долоон жэлэй турша соо баригдаһан гэр байранууд энэ хотын оршон байгаа 300 жэлэйхиһээ һурагүй олон болоно. Хото городууд, хүдэлмэришэнэй тосхонууд гээшэмнай мүнөөнэй болбосон һуурин газарнууд байна бшуу.

Буряад ороной ажалшад коммунизм байгуулгын агуу программаар зоригжон, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, арадайнгаа ажахы болон соёл культурые саашадань хүгжөөхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, орон дотороо коммунизм байгуулха арад нииитын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна.

Гэхэ зуура, нүхэд депутадууд, промышленностиин, илангаяа хүдөө ажахын, хүдэлмэридэ, культурно-ажаһуудалай ба худалдаа наймаанай талаар, хүн зониие хангалгын хэрэгтэ үшөөл олохон дутуу дунданууд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ дутуу дундануудаа харанабди, зайсуулхын тула шухала бүхы хэмжээ абажа байнабди. Экономикоёо хүгжөөлгын талаар шиидхэгдээгүй олохон зорилгонууд манда бии. Республикынгаа үйлэдбэрилгын хүсые хүгжөөхэ угаа ехэ арга боломжонууд үшөөл дутамагаар хэрэглэгдэнэ. Ороной үйлэдбэрилгын хүсые саашадань хүгжөөхын тула түүхэй эдэй, түлишын, электрын элшэ хүсэнэй шэнэ нөөсые элсүүлэн ашаглаха, түбхын түрүүндэ ороной зүүн районуудай байгаалиин асари ехэ баялигые элсүүлхэ эрилтэ табигдана гэжэ КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнхэй. Гэхэ зуура, Буряад ороной байгаалиин ехэ баялигууд арадай ажахын аша туһада мүнөө хүрэтэр үшөө хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Буряадай республикын газар соо элдэб зүйлэй ашагта малтамалнууд элбэг аад, хүсэд шэнжэлэгдээгүй байһаар. Союзна ба республиканска үйлэдбэриин геологическа комитедүүд геологиин хүдэлмэри нилээд үргэдхэхэ, геологическа бэдэрэлгын, тусхайлан хэлэбэл полиметалл, түмэрэй руда, үнгэтэ ба шухаг металлнуудые бэдэрэлгын хэрэгтэ зорюулан һомологдодог мүнгэнэй хэмжээе нэмээхэ зэргэтэй.

Жэшээлхэдэ, Байгалай оршондо нефть ба газ бэдэрхэ хүдэлмэриин зогсоогдоһониинь буруу гэжэ тоолонобди. Гэхэ зуура, эндэ элирүүлэгдэһэн нөөсэнь горнорудна үйлэдбэриин хэдэ хэдэн предприятинуудые эмхидхэхэдэ хүсэд хүрэхэ баазаар хангаха байха гэжэ тоолохо үндэһэ баримта бии. Тиигэбэшье СССР-эй ба РСФСР-эй Госплан болон СНХ Буряад орондо промышленна шэнэ барилга хэхэ шухала асуудалнуудые тон удаан шиидхэнэ. Жэшээлбэл, түмэр харгыда дүтэ, республикын хүн зоной үнинэй ажаһуудаг районуудта байһан асбестын, тэрэшэлэн алюминии болохо зүйлэй баялиг хэбтэшэнүүдые, шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые ашаглалгын асуудалнууд тэсэшэгүй удаан шиидхэгдэнэ.

Үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхын, промышленна шэнэ һалбаринуудые бии болгохын тула энергетикэ хүгжөөхэ шухала. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор Галуута-Нуурай ГРЭС баригдахаар хараалагдаһан юм. Теэд эндэ тепловой электростанци бариха тухай асуудал түсэблэгшэ зургаануудаар хэдэн жэлэй турша соо харагдажа байбашье, мүнөө хүрэтэр урагшаа ябанагүй. 70 гаран жэлдэ хүрэхэ нөөсэтэй гэжэ тодорхойлогдоһон Галуута-Нуурай хүрин нүүрһэ хэрэглэхэ энэ станциие барихын тула шухала техническэ документнүүд бэлдэгдэнхэй. Тиигэбэшье СССР-эй Госплан энэ асуудалые шиидхэнэгүй. Иимэ барилга хэхэгүй гэһэн, ямаршье үндэһэ баримтагүй шалтаганууд дурдагдана. Жэшээлэн хэлэбэл, эндэхи нүүрһэнэй нөөсэ бага байна гэһэн үгэ хүүр һүүлэй үедэ гарадаг болонхой. Энэ ГРЭС бариха асуудалай шиидхэгдэхээр болоһониинь үнинэй. Тиимэһээ энээниие хаража үзэхэ, бүтэхөөр шиидхэхыень СССР-эй Госпланиие, Энергетикэ ба электрификаци эрхилдэг гүрэнэй үйлэдбэриин комитедые гуйнабди.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хамаатай шухала асуудалнууд РСФСР-эй Госпланда удаан саг соо шиидхэгдэнгүй байһаар. Буряад ороной байгаалиин байдал ба сагай уларил хони усхахада тон таарамжатай юм. Хэдэн зуугаад мянган гектар бэлшээриин, эрхим һайн сабшалан манайда бии. Республикын колхозууд, совхозууд хүдөө ажахыгаа 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ түсэбэй проектдэ хабсаргагдаһан дурадхалнууд дотороо хонидой тоо толгойе нилээд нэмээхэ, ноохо, хониной мяха абалгаяа эрид ехэ болгохоор хараална. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула сабшалангай ба бэлшээриин нилээд ехэ газар уһалха, уһажуулха, намаг налхииень хатааха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ шухала байна. Бэлшээриин газар үргэдхэхэ, тиихэтэеэ хамта хахалагдадаг газарай талмайе нэмээхэ зорилго шиидхэхээр хоорондоо холбоотой хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд тухай хэлэгдэнэ. Мал уһалха уһанай дутамагһаа оройдоо хэрэглэгдэдэггүй шахуу, хээрын 400 гара мянган гектар бэлшээриие уһаар элбэг болгохо шухала.

Иимэ хүдэлмэри хэхын тула техникэ, капитальна һомололго хэрэгтэй. Эдэ гаргашанууд, бидэнэй тооложо үзэһэнэй ёһоор, 3—4 жэлэй турша соо ашаяа харюулха байха. Энэ асуудалаар бидэнэй оруулһан дурадхалнууд Федерациин Госпланда бии. Тиимэһээ эдэниие мнай түргэн хаража үзэхыень гуйнабди. Манай республикын экономико хүгжөөхын тула онсо шухала болоһон асуудалнууд тухай хэлэгдэнэл.

Совхозуудтахи ажалай түлөөһэ нарижуулан гуримшуулха гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байна. Бодото байдал дээрэһээ харахада, совхозуудтахи ажалай түлөөһэнэй гурим манай үргэн ехэ ороной зарим нютагуудай онсо илгаае хараада абанагүй. Жэшээлхэдэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанай түлөө нэмэлтэ түлөөһые натураар—ороохо таряагаар, мяхаар, һүөөр үгэбэл, манайда, Буряадай республикын эрхэ байдалда, тон таарамжатай байха һэн. Манай мал ажалые абаад үзыт. Эндэхи малшад ехэнхидээ һуурин тосхонуудһаа, колхозууд болон совхозуудһаа холуур — хээрэ талаар, ойн соорхой соогуур ажаһуудаг юм. Тэдэнэр магазинһаа хилээмэ, гурил ба бусад продуктнуудые худалдан абахын тула үдэр бүри хэдэн арбаад километр ошожо шалахагүй байдаг. Эдэ малшадай хилээмээ бариха гурилые хүдөө ажахын хоршооной гү, али совхозуудай худалдахадань яаха юм, нэмэлтэ түлөөһэндэнь мяха, һү ба бусад продуктнуудые үгэдэг болоо һаань ядаг юм гэжэ асуумаар байна.

Совхозой хүдэлмэришэдэй үмсэдөө туһалбариин ажахы бариха аргыень хаһаһан хизаарлалтануудые болюулжа, парти, правительство тон зүб юумэ хээ. Энэ асуудалда республика доторoo болгоомжотойгоор хандаһан байгаабди. Үмсэдөө малгүй гү, али туһалбариин бусад ажахыгүй хүдэлмэришэдтэй совхозууд манайда үсөөн байха. Тиигэбэшье һайнаар хүдэлмэрилһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлөөһые натураар үгэбэл, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань түргэн хүгжөөхэ хэрэгтэ тон шухала удха шанартай байха болоно. Тиимэһээ энэ асуудал дары шиидхэгдэхэ зэргэтэй.

Нүхэд депутадууд! Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан арадай ажахын түсэбэй, гүрэнэй бюджедэй проектнүүд манай партиин Программаһаа эшэ үндэһэтэй зорилгонуудта, ороной арадай ажахы болон соёл культурые бүри түргэнөөр хүгжөөлгын аша туһада бүрин харюусана. Эдэ проектнүүд бүхы совет арадаар һайшаагдаха, бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэнь лабтай. Тиимэһээ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб ба гүрэнэй 1965 оной бюджедые бүрин һайшааха, батлаха гэһэн депутадуудай дурадхалнуудые дэмжэнэб.

Нүхэд депутадууд! Партиин ЦК-гай октябриин ба ноябриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Буряад ороной ажалшад долоон жэлэй һүүлшын жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха, орон дотороо коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури дары байгуулхын түлөө манай арадай тэмсэлдэ хубитаяа оруулалсаха байха гэжэ СССР-эй Верховно Соведые, манай ленинскэ партиин Центральна Комитедые найдуулхыемни зүбшөөгыт! **(Альга ташалга).**

АША ТУҺАТАЙ ХАНИ БАРИСААН

Совет оронoймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хариин гүрэнүүдэй мэргэжэлтэдтэй нягта холбоо барисаа байгуулан, дүй дүршэлөө андалдан абалсажа байдаг.

Хэблэлэй һониной агентствын корреспондент Иван Бойков СССР-эй Хүдөө ажахын министрэй орлогшо Григорий Петровто хандажа, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйһан байна.

— Хүдөө ажахын совет хүдэлмэрилэгшэдэй хилын саанахи нүхэдтэеэ научно-техническэ талаар ямар холбоо барисаатай байдаг тухай Та богонёор хөөрэжэ үгэхэ хаабат?

— СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, тэрэнэй научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд мүнөө үедэ далан гурбан гүрэнэй эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдтэй тон үргэн, аша туһатай харилсаа холбоо байгуулнхай гээшэ. Гансахан үнгэрһэн жэлдэ научно-шэнжэлэлгын ургамалай Бүхэсоюзна институдта Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Чехословакиин, Италиин, Канадын, Англиин болон бусад олон гүрэнүүдэй делегацинууд ба эрдэмтэд ерэжэ, хүдэлмэриинь дүй дүршэлтэй танилсаһан байна. Байгша оной түрүүшын 10 һара соо хариин 115 гүрэнэй делегаци манда ерээ. Тэдээн сооһоо 59 делегаци аха дүү социалис оронуудай, 56-ниинь капиталис оронуудай болоно. Гэхэтэй хамта, манай ороной делегацинууд, эрдэмтэдэй бүлэгүүд, мэргэжэлтэд социалис, хүгжэжэ байһан ба капиталис хэдэн арбаад оронуудта ошожо, хүдөө ажахын талаар дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байха юм.

Манай хани барисаанай онсо илгаань юуб гэхэдэ, хоёр талаһаа бэе бэеынгээ хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсажа, бүхы һайшаалтай юумыень халан абаха ушар болоно.

— Хариин гүрэнүүдэй эрдэмтэд Советскэ Союзда ерэхэдээ, ямар юумээр һонирходог бэ?

— Тэдэнэр манай орондо ерэхэдээ, суута совет селекционернүүдэй хүдэлмэреэр ехэтэ һонирходог гээшэ. Тэдэнэр манай селекционернүүдэй шэнээр бии болгоһон ороохото ба техническэ ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ худалдан абахые оролдодог байна. Нэн түрүүн Ленинэй шангай лауреат, академик Павел Лукьяненкын бии болгоһон, нэгэ гектарһаа табин гаран центнер ургаса үгэдэг «безостая-1» гэжэ намарай шэниисын, мүн Ленинэй шангай лауреат, академик Василий Пустовойт гэгшын бии болгоһон, табиһаа дээшэ процент тоһотой наран сэсэгэй үрэһэ хүрэнгөөр ехэ һонирходог гээшэ. Эдэ селекционернүүдэй, мүн бусадшье эрдэмтэдэйнгээ түйлалтануудтай дүратайгаар танилсуулдаг байһамнай мэдээжэ. Жэшээнь, эрдэмтэ нүхэр Лукьяненкын шэниисэ Венгридэ 600 мянган, Болгарида 100 мянган гектар таригданхай. Мүн бусадшье оронуудта энэ шэниисэ ехээр ургуулагдана. Селекционер Пустовойтын бии болгоһон «Передовик», «Смена» гэжэ сортын наран сэсэг Болгарида 200 мянгаһаа дээшэ гектарта таригдана.

Хариин оронуудһаа ерэһэн эрдэмтэд манайда мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг гуримые шэнжэлхэ зуураа, өөһэдтөө аша туһатай нилээд баян дүй дүршэлтэй танилсаһан байна. Зарим оронууд манай Совет гүрэнэйхидэл адляар өөһэдтөө научно-шэнжэлэлгын центрнүүдые байгуулна. Би иигэжэ хэлэхэдээ, Сириин Арабуудай Республика тушаа тогтон хэлэхэеэ хүсэнэб. Энэ гүрэн СССР-эй туһаламжаар ой модоной ажахын ба уһалагдадаг газарай талаар научна хоёр центр байгуулжа байна. Дээдэ болон дунда шатын мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ талаар түсэбөө бэелүүлхэ хэрэгтэнь Малиин Республикада туһалнабди.

Кубын аграрна реформын институдай гуйлтаар совет мэргэжэлтэд тэндэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэг эмхидхэхэ талаар айхабтар ехэ хүдэлмэри хээ. Кубын олон мэргэжэлтэд манай ороной дээдэ һургуулинуудта һуралсан, өөһэдынгөө шадабари мэргэжэлые улам арьбадхана. Монголой Арадай Республика орон дотороо хүдөө ажахын эрдэм һургуули зүбөөр табиха хэрэгтэ баһал бидэнһээ ехэ туһаламжа абажа байдаг. Эдэ оронуудай олон һургуулинуудта совет багшанар, консультантнууд хүдэлмэрилнэ, һуралсалай болон үйлэдбэриин практикын программа зохёохо хэрэгтэнь туһална.

— Хариин гүрэнүүдэй наука ба практикын ямар түйлалтанууд Советскэ Союзда хэрэглэгдэнэ гээшэб?

— Хариин гүрэнүүдтэй научно-техническэ харилсаа холбоогоо бүхы хэмжээгээр үргэдхэн, бидэнэр тэдэ гүрэнүүдэй наука болон практикада түйлагдаһан бүхы һайшаалтай, үнэтэ юумые халан абахые оролдонобди. СССР-тэ агрохимическа алба байгуулха хэрэгтэ бэлэдхэл хэжэ байха үедөө, бидэнэр Германиин Демократическа Республикада, США-да, бусад гүрэнүүдтэ энэ хэрэгэй ямараар табигдаһаниие шэнжэлһэн байнабди. Англи ошоһон советскэ мэргэжэлтэд искусственна аргаар үбһэ ногоо хатаадаг промышленна түхеэрэлгэнүүдтэй, мүн витаминна тэжээл бэлдэдэг дүй дүршэлтэйнь танилсаа һэн. Тэндэ хараһан, үзэһэн дүй дүршэлнүүд манай колхоз, совхозуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болохо байна.

Үнгэрһэн жэлдэ Америкын Холбоото Штадуудта ошожо ерэһэн совет мэргэжэлтэд сорго гэжэ ургамалые таридаг дүй дүршэлтэй һайнаар танилсаһан юм. ГДР-тэ айлшалһан манай эрдэмтэд малай халдабарита шүлхы үбшэниие эмшэлхэ шэнэ аргатай танилсажа, вакциныень үйлэдбэрилхэ заабари асараа; Венгридэ малай элдэб үбшэниие аргалдаг антибиотикуудые бэлдэхэ технологитой танилсаа.

— Научно-техническэ харилсаанай ямар аргань эгээл үргэнөөр дэлгэрэнхэй гээшэб?

— Харилсаа холбооной арга метод яһала олон. Тусхайлан нэрлэхэ болоо һаа, бэе бэедээ делегацинуудые эльгээлсэлгэ, уласхоорондын зүблөөн, конференци, симпозимууд ба конгрессүүд болоно. Шэнэ сортын үрэһэ хүрэнгэ андалдан абалсаха хэрэгые эгээл ехэ аша туһатай гэжэ тоолохо байнабди. Ургамалнуудай Бүхэсоюзна институт һүүлэй үедэ дэлхэйн табин гаран оронуудһаа шэниисын, кукурузын, хлопчатнигай, бусад ургамалнуудай 8515 ондоо сортын үрэһэ асаруулһан байна. Тиихэдэ манай хүдөө ажахын эмхи зургаанууд хилын саанахи оронуудта элдэб ургамалай 6543 сортын үрэһэ эльгээнхэй. Хариин гүрэнүүдэй селекционернүүдэй бии болгоһон 157 сортын элдэб ургамалнууд СССР дотор таригдадаг болонхой. Үшөө олон сортын гибридһэ үрэһэнүүд научно-шэнжэлэлгын институдуудай ба туршалгын станцинуудай полинуудта шалгагдажа байна. Тэдэнэй зариман эрхим һайн үрэ дүн харуулна. Жэшээнь, венгерскэ намар таригдадаг шэниисын «фертеди-793» сорт Винницкэ, Черкасскэ, Одесскэ, Ростовско областьнуудай полинууд дээрэ таригдахадаа нэгэ гектарһаа 40,9—53,7 центнер ургаса үгэнэ. Тэрэшэлэн намар таригдадаг «камтицка осинатка» гэдэг чехословацка сорт дурсагдагша областьнуудай полинууд дээрэ таригдахадаа, манай селекциин эндэ таригдадаг «белоцерковская-198» сортһоо һурагүй һайн үрэ дүн харуулна.

Германиин Демократическа Республикаһаа асарагдаһан саахарай свёклын шэнэ сорт уламжа һайн байһанаа шалгалта дээрэ харуулаа. Тус сорт Украинада нютагжаад байхадаа, нэгэ гектарһаа 87—91 центнер саахар үгэжэ, эндэ урдань таригдажа байһан нютагай сортые 1,2—4,8 центнерээр ахиһан байха юм.

Мүн тэрэшэлэн үндэр ургаса үгэдэг кукурузын гибридһэ үрэһэнүүд хилын саанаһаа асарагданхай. Венгри, Румынһаа худалдан абтаһан сортнууд ороноймнай зарим районуудта эрхим гэжэ тоологдодог нютагай сортнуудһаа 10—25 процент ехэ ургаса үгэнэ.

— Научно-техническэ харилсаанай арга боломжо тухайда юу хэлэхэ байнабта?

— Минии һанахада, энэ харилсаанай арга боломжо муу бэшэ. 1965 ондо олон совет эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хариин олоһон гүрэнүүдтэ ошохо байна. Сабшалан һайжаруулха асуудалаар уласхоорондын конгресс Бразилида, зугы усхэбэрилхэ талаар Бүхэдэлхэйн XX конгресс Румынида, физиологическа конгресс Японда, бусад оронуудта хүдөө ажахын шухала асуудалнуудаар зүблөөнүүд болохо байна.

СССР ба социалис оронуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хоорондо һуралсалай практикын гол шухала асуудалнуудаар зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэгдэхэ юм.

Гарахаяа байһан 1965 ондо совет эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд хари гүрэнүүдэй эрдэмтэдтэй холбоо барисаагаа бүри үргэдхэхэ байна.

(АПН).

Партийна ажабайдал

ЭМХИДХЭХЫ ҮҮРГЭЕЭ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Партийна эхин организацинуудта болоһон тоосоото-һунгуулиин суглаануудай зарим дүнгүүд тухай

Республикымнай партийна бүхы эхин организацинуудта тоосоото-һунгуулиин суглаанууд боложо үнгэрбэ. Имэ суглаанууд олонхи организацинуудта эмхидхэл һайнтайгаар, олон коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн байна. Тоосоото-һунгуулиин суглаануудта хамтадаа 23 мянган коммунистнууд байлсажа, тэдэнэй долоо мянга гараниинь үгэ хэлэһэн байха юм.

Предприяти, барилга, колхоз болон совхоз бүхэнэй, эмхи зургаануудай, һургуулинуудай ажабайдалые коммунистнууд бүхы талаһаань тодо һонороор элирхэйлжэ шадаһан, хүтэлбэриин ажал ябуулгада, тэдэнэй янза түхэл болон арга методтэ ушардаг дутуу дундануудые эрид шууд шүүмжэлһэн, саашадаа доторойнгоо арга боломжонуудые, нөөсэнүүдые гүйсэд дүүрэн ашаглаха, түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ асуудалнууд тушаа онсо тогтоһон байна.

Үйлэдбэриин алибаа түсэбүүдые дүүргэхэ талада партийна организацинуудай бэелүүлхэ харюусалгын улам дээшэлжэ, тэдэнэй үүргын бүри үргэдэжэ байһан ушарые тоосоото-һунгуулиин суглаануудай дүнгүүд лаблан батадхажа үгэнэ. Тэдэнэй олониитын дунда ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин хэмжээн һайжаржа байна. Коммунистнуудайшье эдэбхи үүсхэл улам бүри дээшэлнэ. Партийна эхин организацинууд эмхидхэлэйнгээ талаар бэхижэнэ. Үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ ажалладаг коммунистнуудай тоонь нилээд олон болоо. Промышленна болон барилгын зарим предприятинуудта, совхоз болон колхозуудта хэдэн олон партийна эхин организацинуудһаа нэгэдэһэн партийна комитедүүд байгуулагданхай. Жэшээнь, совхозуудай 44 партийна организацинуудай 32-тонь, 81 колхозуудай 47-донь парткомууд хүдэлнэ. Промышленна гурбан предприятиин парткомуудта райкомой эрхэ олгогдонхой. Тэдэнэр өөһэдөө коммунистнуудайнгаа бүридхэл хэдэг, партиин зэргэдэ хүнүүдые абадаг, коммунистнуудай персональна хэрэг харадаг байна. Цех, бригада, участок болон фермэнүүд дээгүүр 800 гаран партийна группанууд хүдэлжэ байдаг шуу. Совхозуудай партийна организаци бүхэн дунда зэргээр абахада 114, колхоз бүхэнэй — 71 коммунисттай.

Томо партийна организацинууд хүсэ ехэтэй, урдаа табигдаһан уялгануудаа бэелүүлхэ талада дайшалхы шадабаритай байһаниинь дамжаггүй.

Жэшээ болгон Саянай совхозой (Түнхэн) партийна организацие харуулая. Тус парторганизаци хадаа 279 гэшүүд болон кандидадуудтай. Партком 10 эхин организацинуудһаа бүридэнэ. Бригадануудай, отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ совхозой партком анхаралаа онсо хандуулна. Илангаяа эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа һаналаа нилээд табиһан байха юм.

Тиигэһэнэй ашаар энэ совхоздо 1964 ондо тарилга хэхэ газарай хүрьһэндэ 307 тонно аммиагтай уһан шэнгээгдэһэн, 54 тонно аммиачна селитрэ, 70 тонно суперфосфат оруулагдаһан байха. Нилээд ехэ хэмжээнэй тарянай буртаг үбһые авиахимическэ аргаар усадхаһан юм. Эдэ мэтын хэмжээ ябуулгануудые шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар гектар бүриһөө 10,3 центнер ороохо, тэрэ тоодо шэниисэ 11 центнер, эндэхид хуряажа абаһан. Һаалиин гүүртэнүүд дээрэ малай тэжээлдэ мочевинэ нэмэдэг, һолоомондо аммиачна уһа сүршэдэг, тэрэниие гидролизно аргаар дэбтээжэ, дрожжоор эһээдэг болонхой. Мүнөө энэ совхоз һү абаха, гүрэндэ тэрэниие худалдаха квартал бүхэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

Совхозой партком, партийна эхин организацинууд хадаа ажахынгаа захиргаанай ажал ябуулгые шадамар бэрхээр хинан шалгажа байдаг, отделени болон бригадануудай хүдэлмэриие хододоо шэнжэлэн үзэдэг, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэн ябуулдаг гээшэ.

Эндэхи коммунистнууд өөһэдынгөө гол анхаралые үшөө хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнуудта хандуулдаг байна. Тэдэнэй суглаанууд дээрэ хэлэһэн үгэнүүдые шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэдэнэр үйлэдбэреэ улам саашадань хүгжөөхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, түрүү онол аргануудые улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудалнууд тушаа һанал бодолоо хубаалдаһан, тэдээн тушаа һанаа зобонги байһан тухайгаа мэдүүлһэн зэргэтэй.

Саянай совхозой партийна организациин хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд нүхэд Сыбенова, Дармаев, Дармахеев болон бусад хадаа хэрбээ партийна организаци ажахынгаа, бригада, отделени бүхэнэй экономикые ёһошолон шэнжэлжэ үзэдэг, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые саг үргэлжэ согсолжо, үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлдэг байбал, совхознай бүришье һайн үрэ дүн түйлаха байгаа һэн гэжэ тэмдэглэһэн. Тэрэшэлэн ажалшан зоной дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлхы хүдэлмэри, тэдэниие культурно-ажаһуудалай талаар хангалга дээрэ дутагдалай олон байһые элирхэйлбэ.

Байгалай совхозой (Кабанск) партийна организациин суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн КПСС-эй гэшүүн нүхэр Морозова ажахынгаа ехээр гарзатадаг ушар тушаа тогтоһон байна. Хэрбээ малаа олоор гарзалуулдаг, жэжэ аад, туранхай мал гүрэндөө тушаадаг зангаараа байбал, совхознай бэлэ һаяршье олзо доход оруулдаг (рентабельна) ажахы боложо шадахагүй гэжэ тэрэ сэхэ хэлэбэ.

Имэ удхатайгаар хэлэһэн үгэнүүдые саашадань эндэ олоор дурдажа боломоор.

Соёл сурталай хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тушаа олохон суглаанууд дээрэ коммунистнууд шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн байна. Үдын совхозой (Хори), «Красный Октябрь» колхозой (Захаамин), Гусиное Озеро станциин депогой, Хандагатайн леспромхозой партийна организацинууд соёл сурталай хүдэлмэриие ёһын тэдысэ, ямаршье үрэ дүнгүйгөөр ябуулдаг гэжэ шүүмжэлэгдэбэ.

Райкомууд, үйлэдбэриин парткомууд болон колхоз, совхозуудай парткомууд парти доторой хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа анхаралаа багаар хандуулдаг цех, отделени, бригада болон фермэнүүдэй партийна организацинуудай, партийна группануудай ажал ябуулгые тон һулаар хүтэлбэрилдэг байһые үнгэрһэн тоосоото-һунгуулиин суглаанууд элирхэйлжэ үгэбэ. Аргадын совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ (Хяагта), «Путь к коммунизму» (Кабанск) колхозуудай партийна организацинуудта коммунистнуудай хамтын суглаанууд хаа-яа болодог, үсөөн хүн суглаандаа ерэдэг, тэндэ шүүмжэлэлшье ёһоор дэлгэрдэггүй байһан ушар тодорхойлогдоо.

Жэшээнь, Оймороой промкомбинадай (Кабанскын район) парторганизацида тоосоото үе соо оройдоол зургаа дахин суглаан болоһон. Тэрэ организациин секретарь нүхэр Рудых өөрынгөө уялгые хүсэд ойлгоогүй. Энэ нүхэр социалис мүрысөө эмхидхэхые оролдодоггүй, коммунистнуудтаа партийна ямаршье даабари үгэдэггүй һэн. Коллективэй хүдэлмэридэхи ехэ дутагдалнуудтай тэрэ эбсэшоод байһан. Имэ ёһо бусын байдал Кабанскын парткомой анхарал огто татаагүй байһаниинь баһал гэмшэлтэй. Тоосоото суглаан дээрээ коммунистнууд тэрэ секретариин ажал ябуулгые эрид шүүмжэлхэ зуураа, нүхэр Рудых гэгшэ муугаар хүдэлөө гэжэ сэгнэһэн, энэ уялгаһаань тэрэниие болюулһан байна. Энэнь тон зүб шиидхэбэри.

Партийна эхин организаци бүхэндэ һунгалта боложо, тэрэнэй хүтэлбэридэ шэнэ хүнүүд олоор һунгагдаба. Организациин хүтэлбэрилхы органуудай составта хүдэлмэришэд, колхознигууд, мэргэжэлтэд, урданайхида орходоо бүри олоор оруулагдаба. Тэдэнэй дунда юрэнхы болон тусхай эрдэмтэй нүхэд нилээд олон. Мүн партийна эхин организацинуудай хүтэлбэридэ залуу коммунистнууд олоор дэбжүүлэгдэһэн гээшэ. Тэдэнэр партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ үшөөл дадаагүй улад. Тиимэһээ партийна организациин секретарьнарые һургахын түлөө партийна органууд онсо оролдохо уялгатай. Тэрэнэй түлөө тусхай семинар зарлаха, үгышье һаа, байра дээрэнь тэдэндэ тодорхой заабари үгэхэ хэрэгтэй болоно. Энэ талаар Кабанскын, Яруунын, Хориин болон бусад парткомуудай хэһэн хүдэлмэри анхарал татамаар. Эдэнэр тоосоото-һунгуулиин суглаанудай дүүрэһэн сасуу парторганизацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэһэн байха юм.

Ажахын хүтэлбэриие, хүн зониие культурно-ажаһуудалай, худалдаа наймаанай талаар хангалтые, мүн тэрэшэлэн уладай энхэ элүүрые сахидаг, арадай гэгээрэлэй органуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха талаар олон тоото үнэтэ һанамжа, дурадхал болон ажаглалтануудые партийна суглаанууд дээрэ коммунистнууд оруулһан байна бшуу. Тиимэһээ тэдэ дурадхал, ажаглалта, һанамжануудые дары түргэн согсолжо дүүргэхэ, тиигээд тэдэнэй хэр зэргээр гүйсэдхэгдэжэ байһые нарин шангаар хинан шалгажа байха шухала.

Тэдэ тодорхойлогдоһон хэмжээ ябуулгануудые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэнь райкомууд болон үйлэдбэриин парткомууд партийна организацинуудта саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

Ц. ШАНЮШКИНА,
КПСС-эй обкомой секторые даагша.

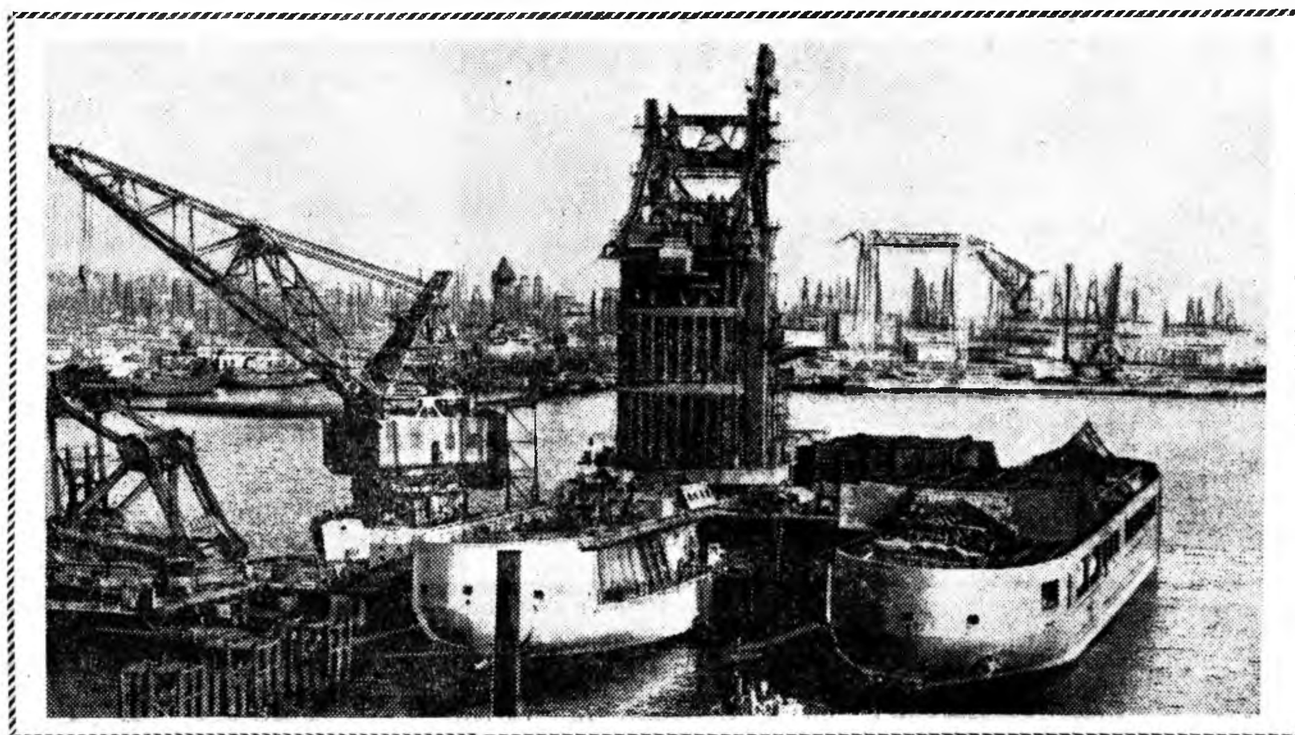

★

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР. Бакуда бүтээгдэжэ байһан өөрөө ябадаг кран судно-катамаранай хоёр онгосыень бэе бэедэнь холбожо эхилээ. Далайн оёорой 60 метрэй гүнзэгы хүрэтэр далайн томо һууринуудые болон нефтиин вышкэ абаашаха ба һуулгахын түлөө энэ асари томо кран судно-катамаран зорюулагданхай. Энэнэй хоёр онгосыень Горьковско «Красное Сормово» завод бүтээгээ. Мүнөө Сормовоһоо ерэһэн хүдэлмэришэд онгосонуудай булад ханануудые бүтүүлэн баряад, 20 дабхар гэр дээрэ хүрэтэр 250 тонно ашаа үргэхэ кранай стрела хабсаргагдажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: өөрөө ябадаг кран судно-катамаран.

ТАСС-ай фотохронико.

★☆★

УЛЬГЭР ЖЭШЭЭ ХАРУУЛНА

— Коммунистын үүсхэлтэ һанал бодол, тэрэнэй түрүү үүргэнь юугээр шалгагдадаг бэ?

— Нэн түрүүндэ тэрэнэй ажал хэрэгээр, ажалда ямараар хандадагаарнь. Үйлэдбэриин түсэб, даабари дүүргэлгэдэ хэр зэргээр хубитаяа оруулдагаарнь.

— Коммунизмын материальнотехническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ коммунистын эрхимээр хабаадалга хадаа тэрэнэй партийна һайн һайхан шэнжэ шанарые элирүүлжэ үгэдэг бэшэ гү.

Имэ хөөрэлдөөн Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй вагон хабсаралгын цехэй автотормозно участогай партийна бүлэгэй суглаан дээрэ нэгэтэ болоһон байна. КПСС-эй Устав партиин гэшүүдтэ ямар эрилтэ табинаб, тэдэ эрилтэнүүдыень коммунистнар хэр зэргээр дүүргэнэб гэһэн асуудал тэрэ суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн.

Партийна тус бүлэг багахан юм. Хамта 7 коммунистнар. Гэбэшье энэ багахан партийна коллектив бүхы участогайнгаа ажалда ехээр нүлөөлдэг, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой.

Ажал дээрэнь абаад үзэе. Түсэб даабаряа хэн үлүүлэн дүүргэнэб, ажалай үндэр бүтээсэ хэн түйланаб, оролдосото ажалай ульгэр жэшээ хэн харуулнаб? Коммунистнар. Партиин гэшүүд Г. Воронов, И. Гасилов, Н. Тупиков болон бусад ямаршье ажалда хүдэлхэдөө халаанайнгаа даабари ходо үлүүлээд лэ байдаг. Эдэ нүхэднай замай залуушад гэжэ дэмы суурхадаг бэшэ, коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргые мүн лэ үндэр дээрэ үргэжэ ябана ха юм. Бүхы участогнь «коммунис ажалай участок» гэһэн нэрэ хүндэдэ цех соогоо эгээн түрүүлэн хүртөө юм гэжэ эндэ тэмдэглэлтэй.

Энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ тиимэ амархан олдоо бэшэ. Партийна группа, участогай бүхы коллектив һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада ехэхэн оролдолго, хүсэлэл зоригоо гаргаһан байгаа. Хэхэ ажал ехэ, дабажа гараха бэрхэшээлнүүд олон һэн.

Энэньшье ойлгосотой бэзэ. Коммунис ажалай участок гэһэн нэрэ зэргэ олон юумэндэ уялгалдаг, ехэ эрилтэ табидаг ха юм. Ажалайнгаа нормо үлүүлхэ, шанар һайнтай продукци гаргаха, ажабайдалдаа, ажаһуудалдаа коммунис ёһо заншал нэбтэрүүлхэ гэхэ мэтээр.

Түрүүшээр мэгдэгдэһэн, тухашарагдаһан байха. Илангаяа продукциин шанарай талаар—олон ушарта голодоһон гараад лэ байдаг һэн. Имэ эрхэ байдалай тохёолдоходо партийна бүлэг сугларжа зүбшэһэн, удаань коммунистнар участогайнгаа бүхы хүдэлмэришэдтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэһэн байна. Элирһэниинь гэбэл, голодоһон имагтал хүдэлмэришэдэй зэмээр гэхэ гү, али тэдэнэрэй ажал хэрэгтээ халирхайгаар хандадагһаа гарадаг байба. Шанарай түлөө шанга тэмсэл эхилхэ хэрэг гараба.

«Нэгэшье голодоһогүйгөөр ажаллаха» гэһэн уряалтайгаар партийна бүлэг участогайнгаа коллективтэ хандаба. Хүдэлмэришэдынь энэ уряалыень халуунаар дэмжэжэ, голодоһондо ёһотой дайсоносхоо. Өөһэд хоорондоо хүдэлмэреэ шалгалсадаг, бэе бэедээ шанга эрилтэ табилсадаг болоһонойнь аша үрэ удаан болонгүй харагдажа эхилээ бэлэй. Мүнөө үедэ автотормозно тус участок үйлэдбэрилдэг продукциингаа шанарай талаар эрхим дүн түйлажа, цех соогоо түрүү зэргэдэ гаранхай. Нэгэшье голодоһон байхагүй. Тэдэнэрэй заһабарилһан автотормознууд муу шанартайгаар хэгдэһэн байба гэһэн нэгэшье гомдол (рекламаци) ороногүй.

Ажалайнгаа саг зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болодог. Энэ талааршье коммунистнууд һайн үүсхэл гаргаа бэлэй.

Участок шэнэ продукци үйлэдбэрилжэ эхилһэн юм. Цельно-металлическа пассажирска вагонуудай электропневматическа тормознууд заһабарилгада оробо. Хаража, бодожо үзэхэдэнь шэнэ продукци бүтээлгэ дээрэ сагаа алмахын тула элдэб орёо нарин электроприборнуудые хүдэлмэришэн бүхэн ажалдаа хэрэглэжэ һураха хэрэгтэй байба. Партгруппорг В. Цельгофер, коммунист Н. Гилев гэгшэд хамагай түрүүндэ электроприборнуудые ажалдаа хэрэглэжэ эхилээ. Уданшьегүй бусад хүдэлмэришэд энээндэ һуралсажа, ажалынь нилээд хүнгэрөө, бүтээсэнь дээшэлээ.

Шэнэ юумэ үүсхэхэ, түрүү онол арга болон дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ тушаа партийна бүлэгэй оролдолгые гэршэлһэн олон жэшээнүүдые харуулжа болохо байгаа. Тиихэдээ ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха, эрхим шанартай продукци гаргадаг болохо гэһэн шухала зорилго тус партийна бүлэг урдаа табидаг, тэрэнээ шиидхэдэгшье байна.

Коммунистын түрүү үүргэ, моральна шэнжэ шанарынь гансахан үйлэдбэреэр хизаарладаг бэшэ. Коммунис партиин гэшүүн, коммунис ажалай ударник һэн тулададаа ажабайдалдаашье, ажаһуудалдаашье, гэр бүлэдөөшье һайн ульгэр жэшээ харуулжа ябаха зэргэтэй ха юм. Энээниие эндэхи коммунистнууд һайн ойлгоно. Бултадаа партийна даабаритайнууд: нүхэр Гилев—профгруппорг, Г. Воронов, Н. Тупиков—агитаторнууд гэхэ мэтэ. Һайнаар ажаллахаһаа гадна, тэдэнэр партийна даабари дүүргэхэ сагаа олоод лэ байдаг зонууд. Гадна коммунистнууд бултадаа һуралсажа, эрдэм мэдэрэлээ, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Марксизм-ленинизм шудалха үдэшын университедтэ ерэбэл, тэндэ партгруппорг Василий Петрович Цельгофертой, профсоюзна эдэбхитэдэй университедтэ ошобол, нүхэр Гилевтэй, мүн үдэшын һургуулида эндэхи бусад коммунистнуудтайнь лаб уулзахат.

— Мүнөө үе сагаймнай эрилтэ тиимэ ха юм даа. Ехэ багагүй һуралсадаг болоол. Һуралсаха арга боломжошье хүсэд бии. Эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ шадаагүй болбол, шэнэ техникэ ашаглаха, ажалдаа шэнэ онол арга, приборнуудые хэрэглэхэнь бэрхэтэй болонхойл,—гэжэ нүхэр Цельгофер хөөрэдэг.

Энэ хэлээшыень зүбшэхэгүйн аргагүй. Коммунистнуудай жэшээгээр участогай 40-өөд хүдэлмэришэд институт, техникумүүдтэ заочноор, хүдэлмэришэд-залуушуулай үдэшын һургуулинуудта энэ жэлдэ һуража байгаа юм гэжэ нэмэлтэй.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой вагон хабсаралгын цехэй партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ковалевой хэлэһэнэй ёһоор, автотормозно участогай партийна бүлэг коллективэйнгээ ажабайдалда бүхы талаһаань нүлөөлдэг болохын түлөө оролдоно. Гол түлэб коммунистнуудайнгаа түрүү үүргэ дээшэлүүлжэ, эдэбхи үүсхэлынь бадаруулжа, участогайнгаа ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадуулна.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,

Ленинэй орденто Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй угаагшарэрдэгшэ Татьяна Туезова эндэ һаяхүдэлмэрилдэгшье хадаа бэрхэ хүдэлмэришэн гэжэ тоологдодог. Тэрэ басаган өөрынгөө мэргэжэл дээшэлүүлхэеэ Улаан-Үдын түмэр замай техникумдэ үдэшэндөө һурана. Зураг дээрэ: Т. Туезова шэрдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ҮЙЛЭДБЭРИ ҮРГЭДХЭХЭ ҮШӨӨ НЭГЭ АРГА

Коммунизмын материальна-техническэ бааза байгуулхын тула техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, шэнэ техникэ, түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэжэ үйлэдбэреэ улам нарижуулан һайжаруулха шухала гэжэ манай парти заадаг гээшэ.

Үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулхын, саашадаа үргэдхэхын тула шэнэ машина, техникэ нэбтэрүүлхэ, нэн түрүүндэ гүрэнэй бюджедээр хараалагдаһан мүнгэ зөөри, предприятиин олоһон олзын зарим хубинь гаргашалагдадаг байна. Гадна капитальна барилгын түсэбөөр хараалагдаагүй шэнэ техникэ тодхожо ашаглаха гэбэл, мүн арад зоной үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ зорилгоор гүрэнэй банкһаа урьһаламжа абажа болоно.

Манай республикын олохон предприятинууд һүүлэй үедэ банкын урьһаламжа үргэнөөр хэрэглэжэ, үйлэдбэреэ нилээд үргэдхэнэ, экономическа һайн үрэ дүн түйлана.

Жэшээлхэдэ, 1959 ондо шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ хэрэгтэ республикын предприятинууд 1220 мянган түхэриг урьһаламжа абаһан байбал, 1963 ондо энэнь 3087 мянган түхэриг болоо. Ондоогоор хэлэбэл хоёрһоо үлүүгээр ургаа. Тиихэдэ долоон жэлэй табан жэлэй туршада (1959—1963 онуудта) энэ хэрэгтэ хамта дээрээ 11.568 мянган түхэриг, тэрэ тоодо шэнэ барилгада, хүдэлжэ байһан предприятинуудай үргэдхэлгэдэ 6.274 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байгаа.

Банкһаа абаһан урьһаламжаар арад зоной хэрэглэхэ эд бараа гаргадаг олон шэнэ предприятинууд баригдажа, зарим хуушаниинь һэльбэгдэн үргэдхэгдөө, үйлэдбэри оньһожоруулха автомат зэбсэгээр хангаха, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулха, салин хүлһэнэй гаргаша хорооха арга олдоһон байна.

Эдэ бүгэдые гэршэлһэн нэгэ хэды жэшээ харуулая. Галуута нуурай шахтоуправлени үнгэрһэн жэлдэ нүүрһэ малтадаг «Тула» гэжэ комплекс худалдажа абаад тодхохын тула урьһаламжа абаһан байгаа. Тэрэнээ үнгэрһэн жэлэй зунаар тодхоод ашаглажа эхилээ һэн. Энэ комплекс ашаглажа эхилһэнэй ашаг олзонь гэбэл: 1 мянган тонно нүүрһэ малтажа абалга дээрэ 51,3 кубометр модо, 250 килограмм тэһэрэлгэдэ хэрэглэгдэдэг материал алмагдана. Салин хүлһэнэй гаргаша 1 тонно нүүрһэн дээрэ абажа харабал 66 мүнгөөр бага болоо, нүүрһэ малталгаһаа 32 хүн сүлөөлэгдөө. Нэгэ хүдэлмэришэн дээрэ абажа үзэбэл, нүүрһэ малталга халаанда 6,8 тонно болодог байһанаа 10,1 тонно хүрэтэрөө ургаа. Тиигэжэ нэгэ тонно нүүрһэнэй үнэ сэн 1 түхэриг 51 мүнгөөр хямдараа.

Улаан-Үдын Локомотив-вагон заһабарилгын завод гүрэнэй банкын урьһаламжа үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. 1962 ондо 160 мянган түхэриг зээлеэр абажа, үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлһэнэйнгээ ашаар 37,4 мянган түхэриг олзо абаа һэн. Байгша оной 7 һарын туршада тус завод 44 мянган түхэриг урьһаламжа абаад, 6 мянган түхэригөөр олзотоо. Шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ эрид дээшэлжэ байна.

Хяагтын тоһоной завод дээрэ банкһаа абтаһан мүнгөөр шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдожо, ажалай бүтээсэ 10,2 процентээр дээшэлээ, 10,8 мянган түхэригтэ нэмэлтэ продукци абтадаг болоо. Урьһаламжын мүнгөөр Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат дээрэ шубуунай фабрика баригдажа, тэрэнь түрүүшынгээ жэлдэ 64,4 түхэриг сэбэр олзо үгөө һэн.

Гүрэнэй банкын урьһаламжа хэрэглэжэ Тарбагатайн, Ивалгын кондитерска фабриканууд, 2-дохи хилээмэнэй завод, хилээмэнэй комбинат, Улаан-Үдын пивзавод, городой һүнэй комбинат, Кабанскын болон Хяагтын тоһоной заводууд, мүн бусадшье олон предприятинууд хүсэдөөр тооной шэнэ машина, техникээр зэбсэгжээ бшуу.

Правительствын шиидхэбэреэр киносеть үргэдхэхэ хэрэгтэ банкһаа урьһаламжын мүнгэ үгтэдэг юм. 1963 ондо зээлеэр абтаһан мүнгөөр 1830 хүнэй һууритай 5 кинотеатр баригдажа эхилээ. Энэ хэрэгтэ даб дээрэ 377 мянган түхэриг үгтөө бэлэй. Урда жэлэйхитэйнь сасуулбал, 203 мянган түхэригөөр ехэ болоһон байха.

Гэхэтэй хамта Каменск, Селенгинск, Петропавловк, Хуушан Таталурово тосхонуудаар кинотеатрнуудай барилга тон удаарна, хараалагдаһан болзортоо дүүргэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Байгша ондо энэ хэрэгтэ үшөө 71 мянган түхэриг урьһаар үгтөө.

Арад зоной хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ, тэдэнэй ажаһуудалай эрилтые хүсэдөөр хангадаг болохо зорилгоор гүрэнэй банк ехэхэн мүнгэ зөөри урьһаламжална. Урдань энэ хэрэгтэ урьһаламжа жэлэй болзороор үгтэдэг байбал, мүнөө 3 жэл болонхой.

Теэд имэ арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Предприятинуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй, банкын урьһаламжые тооногүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Харин бюджедээр лэ мүнгэ абахаяа оролдодог байха юм. Тиигэжэ 1962 ондо 1428 мянган түхэриг урьһаламжа абаһан байбал, 1963 ондо тэрэнь 1097 мянган түхэриг болоо гэхэ гү, али 23,2 процентээр доошолоо.

Ажаһуудалай эрилтэ хангаха управлениин мэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэри дээрэ тобшохоноор тогтоое. Байгша оной 9 һарын дүнгөөр 17 предприятинууд (бүхы предприятинуудай 55 процентнь) гүрэнэй түсэб дүүргэжэ шадангүй, худалдаа наймаанай предприятинуудта 307 мянган түхэригэй эд бараа дутуу үгтэһэн байна. Тэрэ тоодо горпромкомбинат 55 мянган түхэригэй, Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ фабрика 76,2 мянган түхэригэй продукци дутуу үйлэдбэрилөө.

Эдэ предприятинуудай имэ түлюур эрхэ байдалда ороһонойнь нэгэ шалтагаан юуб гэбэл, тэдэнэр түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагдаагүй, муу таарамжагүй байрануудта байһаар. Олон хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй, бар хүсөөр хэгдэһээр.

Теэд гүрэнэй банкһаа урьһаламжа абаад, үйлэдбэреэ һайжаруулха тушаа эндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй оролдодоггүйнь гайхалтай. Байгша оной эхилһээр тус управлениин предприятинууд оройдоол 61 мянган түхэриг зээлеэр абаа. Түсэбөөр хараалагдаһаниинь 105 мянган түхэриг. 31 предприятинуудай 4-ниинь урьһаламжа абаһан байна.

Манай республикада ниитын эдеэ хоолой предприятинууд дуталдадаг, арад зоной эрилтэ хүсэд ханганагүй гэжэ мэдээжэ. Столовонуудые барилга тон удаарна. Табан жэлэй туршада республика доторнай 48 шэнэ столовонууд нээгдэхэ ёһотой байбал, арайхан гэжэ 17-ниинь нээгдээ. Эндэшье банкын урьһаламжа мууса хэрэглэгдэнэ. Байгша оной түрүүшын хахадта худалдаа наймаанай организацинууд 430 мянган түхэригэй урьһаламжа абаха аргатай байбал, оройдоол 123 мянган түхэриг абаа юм. Саашадаа имэ эрхэ байдалтай эбсэжэ болохогүй гэжэ һанагдана.

Гүрэнэй банкһаа урьһаламжа абажа, саг болзортонь зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ үйлэдбэри үргэдхэхэ, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулха үшөө нэгэ арга нүхэсэл болоно.

Н. БЫСТРОВ,
Гүрэнэй банкын Буряадай конторын планово-экономическа таһагай ахалагша экономист.

ХАЛЬМАГ ОРОНОЙ СОЁЛОЙ ГУЛАМТАНУУД

Хальмагай Автономито Совет Социалис Республика Волго мүрэнэй баруун бэеэр, мүн тэрэнэй адагаар 76 мянга тухай дүрбэлжэн километр газар эзэлнэ. Хальмагта һаяын хото городууд олон юм. Республикын 227.000 улад зоной 59.000-ниинь хотонуудта ажаһуудаг.

Революциин урда тээ Хальмаг нютаг Россин империин эгээн гээгдэнги захa хизаарнуудай нэгэн байгаа юм. 140 мянган хүн зон оройдоо 30 һургуулитай байһан. Баяд ноёдой, олонхидоо ород бүлын үхибүүд лэ һургуулида һурадаг һааб даа. Юрын зон яяр муу һэеы гэрнүүдтэ байрладаг, эрдэм бэшэг, ном хэблэл гээшые мэдэдэггүй бэлэй.

Мүнөө энэ республика дотор 230 һургуули нээгдэнхэй. Тэндэнь 22580 үхибүүд һурадаг, 1500 гаран багшанар ажалладаг. Республика доторнь хүдөө ажахын техникум, багшанарые, барилгашадые бэлдэхэ училищинууд, хүгжэмдэ һургаха хоёр һургуули бии. Мүн багшанарай институт нээгдэһээ байна. Хальмагай эгээн үнинэй тусхай һургуули байһан хүдөө ажахын техникум 2,5 мянган мэргэжэлтэдые һургажа гарганхай. Мүн баһа республика доторнь хэлэ бэшэг, уран зохёол, түүхэ шэнжэлхэ эрдэм-шэнжэлэлгын институт, багшанарай эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт, ой модоной баялиг шэнжэлхэ эрдэм-шэнжэлгын станци ба бусад, научна эмхи зургаанууд бии.

Мүнөө хальмаг зон медицинын эрхим һайн туһаламжа абадаг болонхой. Эндэ хара эмшэд, үзэлшэд, зурхайшад бэшэ, харин 300 гаран врач, дунда шатын 800 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд улад зониие эмшэлнэ.

Үндэһэнэй уран зохёол, искусство хүгжэжэ байна. 1936 ондо тогтоогдоһон драмын театр улад зонойнгоо дунда хүндэтэй болонхой. Үшөө нэгэ творческо коллектив—Хальмагай дуу ба хатарай ансамбль баһал олондо мэдээжэ болоо. Үдэшэндөө һуурин тосхонуудаар клубуудай, соёлой байшантуудай галнууд ялардаг. Мүнөө соёлой тиимэ 115 гуламта, мүн 83 кинотеатр, 96 библиотекэ бии.

Республика доторнь хальмаг, ород хэлэнүүд дээрэ 10 газетэ хэблэгдэн гарана. Хальмагай ниислэл Элистэ хотын радио үдэр бүри һүүлэй һөнин түрэлхи хэлэн дээрээ дамжуулдаг, уран зохёолой, хүгжэмтэ дамжуулгануудые хэдэг.

Номой магазинууд соо, библиотекэнүүдтэ «Джангар» эпосһээ гадна, мүн бусад шухаг номуудые оложо абамаар. 1940 ондо энэ зохёолой 500 жэлэй ой үргэнөөр тэмдэглэгдэһэн юм. А. Амур-Санаанай, Баатар Басанговай, Х. Сян-Бельгинэй, Н. Манджиевай, А. Сусеевай, Э. Кекжеевэй болон республикын бусад уран зохёолшодой номууд олоор хэблэгдэдэг. Хальмаг уран зохёолшодой, уран шүлэгшэдэй зохёолнууд ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, бүхы орон соогуураа түхөөгдэдэг.

(АПН).

ЭДИР ХҮГЖЭМШЭ

Арба нэгэ наһатайхан Анита Лоцева хүгжэмдэ аргагүй дуратай юм. Чебоксара городой табадахи классай энэ һурагша басаган хоёр һургуулида — юрэнхы эрдэмэй, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинуудта һурадаг. Тэрэнэй ното бэшэдэг дэбтэр соо ондо ондоо гуша гаран зохёолнууд бии. Үшөө тэды олон хүгжэм, дуунай зохёолнууд ойндонь бии байха. Тусхайлбал, эдэнь «һүни үглөөгүүр хоёр», «Алтан намар» гэхэ мэтын сюитэнүүд болоно. Тиигэжэ энэ бэлигтэй басаган Волгынгоо һайхан байгаали тухайда хүгжэм, дуунуудые зохёодог, согтой хүхюун марш, вальснуудые бэшэдэг юм. Бүри һаяхан поэт Иван Никитинэй үгөөр «Үглөөгүүр» гэһэн үшөө нэгэ сюитэ бэшээ.

Анитын хүгжэмэй талаар онсо бэлигтэйнь табатанһаа хойшо элиржэ эхилээ һэн. Энэ басаган түрэхэ гарахаһаа хойшо юумэнэй абяа илгаруулхадаа бэрхэ бэлэй. Инженер мэргэжэлтэй түрэлхидынь—хүгжэмдэ дуратай, уран бэрхэ хүнүүд.

Анита фортепьяна дээрэ пианистка Жанна Рафаиловада заалгадаг. Композици зохёолгын талаар мэдээжэ чуваш композитор Виктор Ходящевта заалгана. Багшанарынь һурагшаяа ехэ магтадаг.

Виталий ИСАЕВ,
(АПН).

ХАБАРОВСКҺАА ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ТҮРЭЛ АЯЛГА ЗЭДЭЛҺЭЭР

МАНАЙ БУРЯАДАЙ уран бэлигтэн болоод дуушад Алас-Дурна зүгтэ мэдээжэ болоһоор унинэй юм. Үнгэрһэн зун Ленинэй орденто оперо, баледэй театрайхид гастрольдо ябажа, ехэ халуунаар угтагдаа бэлэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ хизаарай томо томо городуудаар түрэл буряадаймнай ирагуу аялганууд зэдэлжэ байнхай. Һаяхан Алас-Дурна зүгэй сэрэгэй округой ехэ байшан соо манай хатар, дуунай ансамблиин бүлэг артистнар һонирхолтой концерт табижа, үргэн олониитые һонирхуулба. РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков, дуушан Гуражап Эрдынеев болон бусадые сугларагшад халуунаар угтаа. Мүн бэлигтэй дуушан Шулуновагайород арадай дуунуудые гүйсэдхэхэдэнь альга ташалган замхабагүй. Залуу хатаршадай уран бэлигтэй байһанаа харуулба.

Мүнөө ансамблиин артистнар гастролёо үргэлжэлүүлжэ, хизаарай Биробиджан, Комсомольск-на-Амуре болон бусад городуудаар аяншалгаяа үргэлжэлүүлһээр...

«БУРЯАДАЙ БАСАГАД» МОСКВА ОРОХОНЬ

ХОЁР ҺАРЫН урда тээ хизаарай түб хото Хабаровскда нээгдэһэн «Советскэ Алас-Дурна» гэһэн зурагай выставкэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр. Тус выставкэдэ ажалшадай зүгһөө һонирхол һуладанагүй, илангаяа амаралтын үдэрнүүдтэ город шадарай зон бүлэг бүлэгөөрөө ерэжэ харана, танилсана. Мэнэ һая выставкын комитедэй ээлжээтэ зүблөөн боложо, тэрээн дээрэ зарим уран зураашадай зурагууд харагдажа, ерэхэ январьда Москвада нээгдэхэ «Советская Россия» гэжэ выставкэдэ эльгээгдэхэ хүдэлмэринүүд шэлэгдэбэ. Тэрээн соо Д. Дугаровай «Буряадай басагад» гэһэн зураг, тиихэдэ Г. Павловай «Түрүүшын трактор» гэһэн зураг болон бусад һайшаагдаа.

БАГШАНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Багшанарай эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ институдай дэргэдэ хүдэлмэришэдэй үдэшын һургуулинуудай директорнуудай гурбан үдэрэй семинар боложо үнгэрбэ. Энэ семинарта Хабаровска, Примориин хизаарнуудай, Буряадай, Яхадай республиканууудай, Шэтын областиин бүлэг багшанар хабаадаба.

Һүүлээрнь семинарта хабаадагшад «Энергомаш», «Амуркабель» болон бусад заводуудаар ябажа, үдэшын һургуулинуудай хүдэлмэринүүдтэй танилсаба.

Манай корр.

Үбэлэй Байгалай эрьеэр ябажа үзөө гүт?
Үльгэрэй ордоншуу хүнхи мүльһэн ёрбойхол.
Сагаан жабарай мүнгэн тоборюулга хараа гүт?
Сахариг хүбөө агтабшын сасаг һануулхал.

Амаралтын үдэр. Хахуулиханаа баряад,
Амилхаланшье болин, соолгохон дээрэ һууxадаа,
Ялас гэһэн загаһаяа мэнэл хараад,
Яһалал удаархаш, үдэрөө сохом барахаш даа.

П. ЯХНОВЕЦКИИН зураг.

Шатар

Городой түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ—дүрбэдэхи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө һайнаар наадажа эхилһэн Петр Бурлов энэ үдэр үнгэрэгшэ жэлэй чемпион Владимир Власовтай наадаа. Эдэнэрэй наадан бусад шатаршадайхида орходоо элээл богони саг соо дүүрээ. Городой чемпион Власов 29-дэхи ябадалдаа түрүүлжэ ябаһан Бурловые шүүжэрхёо. Мүн Петр Тоглоев Алексей Ушаковто, Метанов, Игумновта, Голубев Яблошевскидэ, Моховилов Воротниковто шүүгдэһэн байна. «Труд» бүлгэмэй чемпион Виктор Черноскутов шатаршан Ильиндэ шүүгдэшоо. Иигэжэ наадан ай эхилһээр гурбадахяа шүүгдэшэбэ.

Удаадахи хюлгэ дээрэ наадаһан 15-тай эдир шатаршан Коля Маншеев унинэй шатаршан В. А. Мамиловтай наадаһан юм. Түгэсхэлэйнгөө ябадалнуудые һайнаар хэһэн Коля Василий Аввакумовичые шүүжэрхёо. Шатаршад Назимов — Курочкин, Белоконь — И. Бурлов, Ткачев—Доржиев гэгшэд тэнсээ.

Лубсама Гармаева Шариповые, Клементьев Елинние, Максимов Улымжиевае шүүһэн байна.

Дүрбэн уулзалгын удаа Улаан-Үдэ городой чемпион Власов —4, Ушаков 3,5 очкотой болоо.

А. МИХАЙЛОВ.

АРШААНТА ДАРАҺАНДА

Хурдан гүйдэлтэ пассажирнуудай поезд Сибириин хото городуудые ахин алад гараһаар Забайкалиин түмэр замай магистраль дээрэ гарана. Энэ хадаа Москва—Хабаровск маршрудтай ябаһан аянай поезд. Шэтэ хотые үнгэрэн гээд Дарасун станци хүрэжэ ерэхэлээр томо автобус угтана. Тэрэ машинаар замаа үргэлжэлүүлэн Дарасун курорт хүрэгдэлэй. Замай ханинарай зариман эндэ түрүүшынхиеэ ерэһэн янзатай хэмшээрхүү. Нүгөөдүүлынь байһан газартаа, таниһан нүхэдтөө ерээд, гэр гэнэ.

Курорт дээрэ гансахан дүтэ тойроной хүнүүд амарна бэшэ, холын Сахалинай, Камчаткын, Яхадай, Красноярска хизаарай, Эрхүүгэй, Буряадаймнай республикын ажалшад ерэнэ. Амарагшадай дунда аха дүү Монгол Арадай Республикын түлөөлэгшэдые харанабди.

Хоёр зуун жэлэй саада тээ тус курортын нээгдээдүйдэ нютагайнь — буряадууд худал хуурмагша ламанарай абарал заабаряар аршаанай үһые амаараа гаратар уудаг байһан гэхэ. Тэдэнэр үбшэнтэниие үдэрэй 30—40 аяга аршаан уугты гэжэ баадхадаг байһан.

Зүгөөр үнгэрһэн зуунай арбаад оноор Дараһанай аршаан мэдээжэ боложо, ород, буряадгүй элдэб зонууд эндэ ерэжэ амардаг, аргалуулдаг болоо һэн ха. Дараһанай аршаан уһан гансахан ород орон дотор хэрэглэгдэхэһээ гадна, хари гүрэнүүдтэшье абаашагдадаг болоһон байгаа.

Тус курорт совет засагай жэлнүүдтэ хүсэдөөр шэнжэлэгдэжэ, аргалгынгаа шанар олоһон байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Дараһан курортдо ороной али бухы хото, хүдөө нютагуудһаа хүнүүд олоор ерэжэ амардаг болонхой. Тиигэжэ мүнөө эндэ жэл бүхэндэ 14—15 мянган хүнүүд амарна. Курортын аршаан уһан илангаяа хотын, эльгэнэй, зүрхэнэй үбшэндэ туһатай гэжэ тодоронхой. Дарасун курорт гансахан аршаан уһаараа алдар суута гарахаһаа гадна аглаг һайхан байгаалиараа хүнүүдэй дура сэдьхэл татана.

Эндэ шэнэ шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоно. Табан дабхар байшан баригдаад, ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдахаар бэлэдхэгдэжэ байха юм. Тэрэ байшан дотор 300 хүнэй багтаамжатай таһалганууд, столово, клуб гэхэ мэтэ нээгдэхэ.

Иигэжэ курортдо улам олон хүнүүд амардаг болохо.

П. СОДБОЕВ.

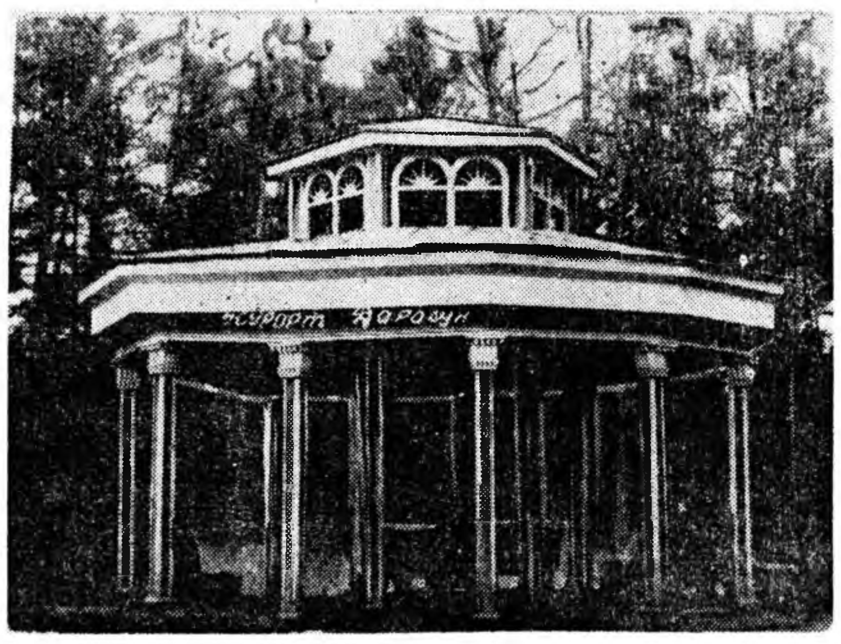

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дараһан аршаанай гарадаг эхин булаг.

ТАЛЫН ХҮБҮҮНЭЙ ҮГЭ

Нима ЦЫНГУЕВ

Табан хушуун малнуудаймнай
  Табагэйн дууһаа һүрдөөд,
Тажагархан тарбаган
  талиин арилаа.
Жэнгирэн гүйһэн паровозуудаймнай
  галта абяанһаа һүрдөөд,
Зэртэгэрхэн зээрэн
  зэрлигшэн жэдээ.
Зуралзан шуумайһан самолёдуудаймнай
  залинга абяанһаа һүрдөөд,
Жэгүүртэ бүргэдэй
  зоргондоо ниидэхэнь һалаа.
Геологуудаймнай үнэтэ шулуу тоншоһон
  алхын абяанһаа һүрдөөд,
Гүрэгэр эбэртэй антилопууд
  гэмэрэлдэн гүйлдөө.
  Эпэл даа шэнэ үеын
  монгол тала нютаг,
Эршэтэй түргэнөөр
  һалбаран жарган мандаг!

АЛТАШАД, АНГУУШАД, ОРОШОД

Баунтын райпотребобществын хүдэлмэрилэгшэд эд бараа худалдаха ноябриингаа түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тэдэнэр районойнгоо орошод, ангуушад, алта малтагшадта түсэбһөө гадуур 20 мянга 700 түхэригэй эдеэ хоолой зүйл, эд бараа худалдаһан байна.

Тиихэдэ Хойто-Байгалай аймагай кооператорнууд ноябриин түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 14 гаран мянган түхэригэй эд бараа үлүү ехые худалдаа. Бэшүүрэй, Загарайн, Захааминай, Яруунын, Түнхэнэй райпотребсоюзууд ноябриингаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаба.

К. ДИМОВ.

БОГДО УУЛА

Богдо уула
Бүхэ нойрһоо һэрннхэй,
Боори хормойгоо
Бадма сэсэгээр шэмэнхэй.
Тула мүрэнэй
Торгон эрье ягаарна.
Нарата ордонууд
Наһанай жаргалаар нгаана.
Богдо уула
Булган малгайгаа һэхэнхэй,
Мүнхэ галаар
Мүшэтэ тугаар гэрэлтэнхэй.
Энгэр бооридонь
Эдирхэн пионернүүд сэнгэнэ.
Сүхэ-баатар
Соохор хүлэгөөрөө тэгүүлнэ...

Һаяхан Зэдын аймагта уран һайханай харалга һара хахад соо үргэлжэлжэ дүүрэбэ. Энээндэ 600 гаран хүн хабаадалсаа. Ямар олон номернууд харуулагдаа гэжэ һананат. Зэдын аймагай залуушуулай ехэнхинь энэ уран һайханай харалгада хабаадалсаа гэхэдэ алдуу болохогүй бэзэ. 70 гаран хүнэй номер шэглэгдэн абтажа, республикын харалгада хабаадалсаха эрхэтэй болоһон байна. Зураг дээрэ: (дээдэхи зураг) Петропавловкын Культурын байшангай нэгэдэмэл хоор, доодо зурагай баруун талынхинь: энэдхэг хатар гүйсэдхэгшэ Клара Цырендашиева, зүүн талын зурагта арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэ Антонина Сергеева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АНТОНИН НОВОТНЫЙ 60 НАҺАТАЙ БОЛОБО

ПРАГА, декабриин 10. (ТАСС). Чехословакиин компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй президент Антонин Новотныйн 60 наһа гүйсэһэн ойе Чехословакиин олониитэ мүнөөдэр үргэнөөр тэмдэглэбэ.

Социалис Ажалай Геройн алтан одые болон КПЧ-гэй Центральна Комитедэй амаршалгын бэшэгые А. Новотныйда барюулгын баярай ёһолол үглөөгүүр Прагын Кремль соо болоо.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнууд болон гэшүүд, Национальна фронтын ЦК-гай президиумэй гэшүүд, ЧССР-эй правительствын гэшүүд А. Новотные халуунаар амаршалаа.

СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд М. В. Зимянин А. Новотныйда КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлэгые барюулаа, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, тэрэниие халуунаар амаршалһан байна.

Совет журналистнууд Япон ерэбэ

ТОКИО, декабриин 10. (ТАСС). Японой газетэнүүдэй хэблэлнүүдэй ассоциациин уряалаар «Известия» газетын главна редактор В. И. Степаков түрүүтэй совет журналистнуудай делегаци мүнөөдэр Токио ерээ.

Индиин компартиин съездэ

ДЕЛИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегаци мүнөөдэр декабриин 10-да эндэ ерээ. КПСС-эй делегаци Индиин Коммунис партиин Национальна Соведэй уряалаар Бомбей тээшэ Индиин коммунис партиин VII съездэ хабаадахаар ошобо. Съездынь декабриин 13-да эхилхэ.

„Аделанте" дахинаа гаража эхилбэ

ГАВАНА, декабриин 11. (ТАСС). Парагвайн Коммунис партиин орган болохо «Аделанте» газетэ Асунсьондо дахинаа гаража эхилбэ. Пренса Латина агентствын корреспондентын Асунсьонһоо дамжуулһанай ёһоор, газетын хэблэгдэжэ байха үедэ полициинхидэй типографида орожо һүйд хэһэнэй һүүлээр «Аделанте» газетэ ойро зуура гаргагдахаяа болиһон юм.

Эб найрамдалай, амгалан ёһоор зэргэ оршолгын программа

ВАРШАВА. СССР-эй Верховно Соведэй Сесси дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын хэһэн элидхэлые «Эб найрамдалай программа» гэжэ Польшын хэблэл нэрлэнэ.

Энэ программа марксизм-ленинизмын һургаалнуудые, КПСС-эй XX, XXII съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь саашадань бэелүүлхэ программа мүн гэжэ «Трибуна Люду» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. Совет арадай ажабайдалые нилээд һайжаруулха программа Совет парламентда дурадхагдаа гэжэ «Руде Право» газетэ бэшэнэ. Арадайнгаа байра байдал һайжаруулха тушаа анхаралаа табижа байһан тухайгаа КПСС, Совет правительство мэдүүлээ.

СОФИ. Сесси дээрэ хэгдэһэн элидхэлнүүд болон үгэ хэлэлгэнүүд дотор эб найрамдал хүсэжэ байһан тухай, экономическа, социальна, культурна хүгжэлтэ тухай хэлэгдээ гэжэ «Работническо дело» газетэ зааһан байна.

Францида түйлай ехэ забастовко болоо

ПАРИЖ, декабриин 11. (ТАСС). Парижай гэр байрануудта, үйлсэнүүдтэ харанхы болонхой, радиоприёмнигууд, телевизорнууд хүдэлхэе болёо. Автобусууд, метрогой поёзднууд болон такси ябахаяа болёо. Үсэгэлдэр Францида хаа хаанагүй үглөөнэй 9 часһаа 24 часай забастовко эхилбэ. Энэ забастовкодо предприятинуудай, эмхи зургаануудай, транспортын хүдэлмэрилэгшэд болон албан хаагшад, мүн бусадшье ажалшад хабаадалсана. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, забастовкодо хэдэн миллион хүн хабаадалсаха юм. Энэ хүдэлөөнэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, ажалшад ехэ бата нэгэдэлтэйгээр жагсаа. Забастовкодо гүрэнэй, тэрэшэлэн үмсын мэдэлэй предприятинуудта хүдэлдэг ажалшад хабаадалсана.

Забастовкодо хабаадагшад ажалхүдэлмэри хүнгэрүүлхэ, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табина.

Вильсонэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН, декабриин 11. (ТАСС). Великобританиин премьер-министр Г. Вильсон США, Канадаар тусхай хэрэгээр аяншалаад, нютагаа бусажа ерэбэ.

Англиин премьер-министр корреспондентнүүдэй асуудалда харюусаха зуураа иигэжэ баталан хэлээ: НАТО-гой ядерна хүсэнүүд тухай асуудалые Англи «бүрин баримталжа үргэлжэлһөөр». «Ядерна зэбсэгые ямар нэгэн гүрэндэ, Баруун Германидашье үгэхэ дурагүй байһанаа Англи мэдүүлхэ байна гээд Вильсон заагаа.

ГОЛДУОТЕР ТОНИЛХО ГҮ?

Республиканска парти диилдэһэнэйнгээ һүүлээр

Вашингтонһоо ерэһэн бэшэг

Һунгалтын һүүлээр США-да нилээд өөрсэ янзын байдал тохёолдоо. Демократуд илаа. Тэд арад зон, шэнжэлэгшэд илагдаһан республиканецууд яагша ааб гэжэ ехээр һонирхоно. Республиканска парти дотор болоһон химараан бүгэдэниитын анхарал хандуулна. Һунгалтын үедэ партиин диилдэһэнэй түлөө гол ехэ зэмэтэй Голдуотер, тэрэнэй тала баригшад хүтэлбэриһөө һалаха ёһотой, 1968 ондо болохо һунгалтада һайса бэлдэхын тула партияа шэнэдхэн хубилгаха арга бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ олгохо ёһотой гэжэ либералнууд, партиин дундуур этэгээдүүд тоолоно.

Гэбэшье Голдуотер тушаалаа хэндэшье үгэхэ хэбэргүй. Шэнжэлэгшэ Чалмерс М. Робертс иигэжэ бэшэнэ: «Голдуотеризмые тон олонхи зон буруушаан хаяа. Тиигэбэшье энэнь хосорхоһоо арсана». Нүгөөдэ нэгэ газетэдэ иигэжэ бэшэгдэнэ. «Барри Голдуотер болон тэрэнэй тала баригшад партийна аппарадые хинаха хэрэг гартаа абаад, тэрэ хиналтаһаа арсахаар хараалнагүй». Гурбадахи газетэнь түрүү бэшэгээ «Барри эшээндэ ороо» гэһэн гаршагтайгаар толилжо, ушар байдалые үлэмжэ тодоор харуулаа хаш.

Январь соо ажалгүй болоһонойнгоо һүүлээр (тэрэ үедэ сенаторай түлөөлэлгэнь дүүрэхэ юм) бүхы сагаа «партида, тэрэнэй хүтэлбэридэ, партиие бэхижүүлгэдэ» зорюулха аргатай болохоб гэжэ Барри өөрөө һунгалтын һүүлээр зарлагдаһан түрүүшын пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ гэхэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, «консерватизмын хэрэг» һунгалтаһаа боложо муудаагүй, удаадахи һунгалтын үедэ илалта түйлахын тула партидаа шэнэ хүсэ, илангаяа залуушуулые, элсүүлхэ хэрэгтэй.

Боложо байгаа юумэнэй ушар удха юуб гэхэдэ, Сагаан байшангые «ябууд дундаа» эзэлхэ гэһэн фашис хархисуудай һэдэлгэ бүтээгүй. Америкын арад зон дай жүрөөдэгшэдтэ, арһа яһанай илгаа харадаг хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсээ. Консерваторнууд диилдэбэшье, партиин түбэй аппарадые эзэлжэ, һунгагшадай 25 миллион гаран дуу абаһандаа амжалта туйлаабди гэжэ тоолоно. Тэдэнэр парти доторхи засагые алдангүй барижа байха, парти доторхи хархис хүсэнүүдые бэхижүүлхын тула ойрын дүрбэн жэлые хэрэглэхэ, 1968 ондо тулалдаагаа дабтаха, хэрэгтэй болоо һаань—1972 ондошье дабтаха ябадалые өөрынгөө гол зорилгодо тоолоно.

Гансашье һунгагшадай олонхиинь бэшэ, мүн республиканска партиин гэшүүд болон хүтэлбэрилэгшэдэй тэрээндэ эсэргүү байхадань, Голдуотер ямар юумэндэ найданаб? Өөрынгөө тала баригшадые һайнаар эмхидхэхэ гэжэ президент болохо кандидадые республиканецуудай тодорхойлхо үеэр Сан-Францискада илалта олгоһон эсэргүү талынхидай эб эмхигүй ябадалда найдана. Мүнөө партиин Национальна комитедые эзэлхын түлөө тулалдаан бэлдэгдэжэ байна. Тэрэнэй түрүүлэгшэнь Барриин туһамарша Дин Бёрч юм. Дин Бёрч «Джон Бёрчой нүхэсэлдэ наагуураа ямаршье хабаагүй, тэрэнэй фамилиншье англиийска ондоогоор бэшэгдэдэг гэжэ совет уншагшадта хэлэе. Тиибэшье тэдэнэр үзэл бодолой талаар тон дүтэ юм. Һунгалтын урда тээ Национальна комитедэй гэшүүдэй дунда Барриин тала баригшад ба бусадай хоорондохи илгаан 4:1 тоотой байгаа. «Нью-Йорк таймс» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, тус комитедэй 129 гэшүүнэй гурбанай хоёр хубиһаа үлүүнь хүтэлбэриеэ һэлгэхэ хүсэлтэй, миил душэ тухайнь Голдуотерто үнэн хэбээрээ үлэнэ. Газетын тоогой хэр зүб байһан тухай хэлэхэнь бэрхэтэй. Зүгөөр Дин Бёрч тушаан болоһон ямаршье ушар тохёолдуулхагүйн тула шухала хэмжээ абана, партиин аппарадые гартаа оруулна. Һунгуулиин кампаниин үеэр саг зуура ургаһан аппарат һунгалтын һүүлээр хороогдодог юм. Мүнөө жэлэй һунгалтын үеэр республиканска партиин Национальна комитедэй аппарат 600 хүнтэй байгаа. Тиин һунгалтын һүүлээр недели үнгэрөөд байхада, 200-да хүрэтэр хороогдоод, үшөө 125 хүн ажалһаа гаргагдахаяа хүлеэжэ байба. Бёрч нимэ хороолто хэхэдээ, можо бологшодые аппарадһаа сэбэрлэхэ гэжэ оролдоно. Үлэгшэ 75 хүниинь Голдуотерто үнэн гварди болохо.

Голдуотер ороной хэдэ хэдэн районууд дотор дэмжэлгэтэй. Нэн түрүүндэ политическэ талаар бүрилдэһэн—«урда республиканецууд» гэһэн шэнэ бүлэгые һануулха зэргэтэй. Эдэнь табан штадта Голдуотерой илалта түйлахадань туһалһан Алабамын Джон Греньер, Миссисипиин Верт Иергер, Урда Каролинын Дж. Дрэйк Иденс гэдэг расистнууд болоно.

Голдуотерой хуби заяае финансова үмэглэгшэдынь гол түлэб тодорхойлхо байна. Республиканецууд мүнөө жэл арад ниитын зүгһөө финансова дэмжэлгэ абаабди гэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Нээрээшье, жэжэ үргэл хэгшэд миллион хахад хүнүүд 4 миллион доллар үгөө. Энэ баримтын удхые багадхажа болохогүй. Зүгөөр республиканецуудай партийна жасада 11 миллион үлүүтэй доллар бии байгаа. Долоон миллиониинь, тайлбарилан хэлэбэл ехэнхи хубиинь, зүнтэг хүгшэд бэшэ, гүлмэр фашистнууд бэшэ, харин Урда зүгэй, Дунда болон Холын Баруун зүгэй томо капиталистнууд үгэһэн байха юм. Тэдэнэр хойшодоошье фашизмые, хархисуудые дэмжэхэ байһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр диилдэжэ нэрээ хухарһан Голдуотерые дэмжэхэ дуратай байха гү даа. Тэдэнэр ондоо кандидадые дэбжүүлээ һаа дээрэ гээд һанажа магад: «Партинь һунгалтада зорюулжа ондоо хүниие дэбжүүлжэ болохо» гэжэ өөрөө Голдуотер тэмдэглээ. Арбан хоёр жэлдэ сенат дотор эзэлжэ байһан байраяа сүлөөлбэшье, Кафедральна үргэн ехэ гудамжадахи Вашингтонско байраяа тушааха гэжэ бодоногүй.

Голдуотерто, тэрэнэй талын бүлэг консерваторнуудта эсэргүү бага бэшэ хүсэн бии. Нэн түрүүндэ губернаторнууд-республиканецуудай нүхэсэл Голдуотерые политическэ хэрэгһээ, партиин хүтэлбэриһөө гаража ошохо һэн гэһэн эрилтэ табина. Губернаторнууд-республиканецуудай ассоциациин хуулита түрүүлэгшэнь Роберт Е. Смайли (Айдохо) юм. Гэбэшье бодото дээрэ тэрэниие Джордж Ромни (Мичиган), Уильям У. Скрэнтон (Пенсильвани), Нельсон Рокфеллер (Нью-Йорк) гэжэ гурбан хүтэлбэрилнэ.

Голдуотер Национальна комитедэй январиин 10-най заседаниин урда тээ өөрынгөө талые бэхижүүлхэ һанаатай. Тэрэ заседани дээрэ түрүүшын шанга тулалдаан болохо байха.

Республиканска партиин Национальна комитедэй сессиин ямараар шье дүүрээ һаань, Бёрч болон Барриие намнаашье һаань, тэмсэл энээгээр дүүрэхэгүй. Буржуазна демократиин парламентска эрхые хэрэглэжэ хуули засагые гартаа абаха гэһэн фашис хархисуудай һэдэлгэ бурууһөө. Зүгөөр, консерваторнууд тулалдаанда диилдээд байхадаа, байлдаанда үшөөл бүлигдаагүйбди гэжэ тоолоно. Барритайшье һаань, үгышье һаань, Сагаан байшанда орохо арга болгон республиканска партиин түлөө тэмсэхэ байха.

Лунс ХАУСТОН, (АПН).

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: 1965 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай Совет Социалис Республиканууудай Союзай Хуули; Совет Социалис Республиканууудай Союзай 1965 оной Гүрэнэй бюджет тухай Совет Социалис Республиканууудай Союзай Хуули; СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй заседанинууд тухай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хэһэн түгэсхэлэй үгэ; Буряадай АССР-эй Түнхэнэй һунгуулиин округһоо депутат А. У. Модогоевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн үгэ;

Гурбадахи хуудаһанда: «Химиин түйлалтые фермэ бүхэндэ хэрэглэхэ» гэһэн рубрика доро научно-шэнжэлгын республиканска лабораториин үйлэдбэриин таһагые даагша А. Телешевэй бэшэһэн статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Байгалай загаһашадай ажал хэрэгээ амжалтатайгаар ябуулжа байһан тухай И. Артюнинай бэшэһэн корреспонденци соо хэлэгдэнэ. Үхибүүдтэ хари хэлэ зааха тухай Т. Ауэрбах бэшэнэ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00295. Зак. № 1257.